

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดตามทัศนะของผู้บริหาร ครูและนักเรียนในโรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรีและสระบุรี ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าเอกสาร แนวคิดทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องโดยกำหนดกรอบในการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1. การบริหารโรงเรียนเทศบาล
  - 1.1 โครงสร้างการบริหารของโรงเรียนเทศบาล
  - 1.2 ความหมายของโรงเรียนเทศบาล
  - 1.3 ความสำคัญของการบริหารโรงเรียนเทศบาล
  - 1.4 บทบาทของการบริหารโรงเรียนเทศบาล
2. ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด
  - 2.1 ความหมายของยาเสพติด
  - 2.2 ประเภทของยาเสพติด
  - 2.3 สาเหตุของการติดยาเสพติด
3. แนวคิดเกี่ยวกับทัศนะ
  - 3.1 ความหมายของทัศนะ
  - 3.2 องค์ประกอบของทัศนะ
  - 3.3 ประโยชน์ของทัศนะ
4. แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด
  - 4.1 ความหมายของการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด
  - 4.2 การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดตามแนวคิดของรัฐบาล
  - 4.3 การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดตามแนวคิดของกระทรวงสาธารณสุข
  - 4.4 การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดตามแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ
  - 4.5 การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดตามแนวคิดของกระทรวงมหาดไทย
5. การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดตามกระบวนการของเดมมิ่ง
  - 5.1 การวางแผน
  - 5.2 การปฏิบัติงาน
  - 5.3 การตรวจสอบ
  - 5.4 การแก้ไขปัญหา

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การบริหารโรงเรียนเทศบาล

1. โครงสร้างการบริหารของโรงเรียนเทศบาล

นุสรณ์จิต ธรรมศิริ (2544, หน้า 62) ได้กล่าวว่า การบริหารงานโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนั้นมีได้กำหนดองค์กรที่แน่ชัดไว้ โรงเรียนในสังกัดเทศบาลในปัจจุบัน จึงมีการจัดบริหารองค์กรที่แตกต่างออกไปตามสภาพจริงของแต่ละท้องถิ่น แต่อย่างไรก็ตามได้มีระเบียบกำหนดหลักเกณฑ์และแนวคิดในการกำหนดมาตรฐานบุคลากรในโรงเรียนสังกัดเทศบาลของสำนักงาน ก.ท. ส่วนมากที่ มท.0327/ว.323 ลงวันที่ 16 มิถุนายน 2526 ได้กำหนดเกณฑ์ต่างๆ ในการบริหารไว้ดังนี้ คือ

1. ผู้บริหารโรงเรียน 1) กำหนดให้มีโรงเรียนละ 1 คน และ 2) ทำการสอนไม่น้อยกว่าสัปดาห์ละ 5 ชั่วโมง ยกเว้นผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งจำนวนห้องรวม 24 ห้องขึ้นไป ผู้บริหารโรงเรียนไม่ต้องมีชั่วโมงทำการสอน

2. ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน กำหนดให้มีจำนวนผู้ช่วยผู้บริหารและปฏิบัติงานบริหารดังนี้ (1) โรงเรียนที่มีนักเรียน 121 – 356 คน มีจำนวนห้องเรียนรวม 11 ห้องเรียนลงมา ไม่มีผู้ช่วยผู้บริหาร (2) โรงเรียนที่มีนักเรียน 360 - 719 คน จำนวนห้องเรียนตั้งแต่ 12 - 23 ห้องเรียน มีผู้ช่วยผู้บริหารได้ 1 คน ผู้ช่วยผู้บริหารต้องทำหน้าที่ทุกอย่างในโรงเรียนทั้งด้านงานวิชาการ บริหารปกครองและบริการ (3) โรงเรียนที่มีนักเรียน 720 – 1,079 คน มีจำนวนห้องเรียนตั้งแต่ 24 - 35 ห้องเรียน มีผู้ช่วยผู้บริหารได้ 2 คน แบ่งงานออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายวิชาการและฝ่ายบริหารและฝ่ายปกครองกับฝ่ายบริหาร (4) โรงเรียนที่มีนักเรียน 1,080 – 1,679 คน มีจำนวนห้องเรียนตั้งแต่ 36 - 47 ห้องเรียน มีผู้ช่วยผู้บริหารได้ 3 คน แบ่งงานออกเป็น 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายบริหารกับฝ่ายบริหารและฝ่ายบริการกิจกรรมโรงเรียน และ (5) โรงเรียนที่มีนักเรียน 1,680 คน ขึ้นไป มีจำนวนห้องเรียนตั้งแต่ 48 ห้องเรียน มีผู้ช่วยผู้บริหารได้ 4 คน จะแบ่งงานเป็น 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายปกครองและฝ่ายบริการ

จากความหมายของโครงสร้างการบริหารโรงเรียนเทศบาลที่กล่าวมานี้พอสรุปได้ว่า เนื่องจากรัฐบาลและ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการเทศบาลจึงต้องมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาในเขตของตน โดยถือปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักการและนโยบายในการจัดการศึกษา ซึ่งต้องจัดให้เด็กที่มีอายุถึงเกณฑ์ในเขตเทศบาลได้เข้าโรงเรียนโดยทั่วถึง มีจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องเป็น

ผู้จัดตั้งและดำรงโรงเรียนเทศบาลและควบคุมบริหารโรงเรียนในเขตของตนตามขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงมหาดไทยมิได้เข้ามาเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษานั้น

2. ความหมายของการบริหารโรงเรียนเทศบาล

สุคาพร ปานกลิ่น (2540, หน้า 9) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถพฤติกรรมและคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกับความต้องการของสังคมโดยกระบวนการต่างๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

ประเสริฐ เซษุพันธ์ (2542, หน้า 7) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษา เป็นกระบวนการทางสังคมเกี่ยวกับการสร้างเสริม การดำรงไว้ การกระตุ้น และการฝึกกำลังคน และวัสดุอุปกรณ์ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการภายในหน่วยงาน ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการให้บรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

นิพนธ์ กินาวงศ์ (2543, หน้า 36) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษาคือการดำเนินการต่างๆ ของผู้บริหารเพื่อให้บุคคลกลุ่มหนึ่ง (นักเรียน) ได้เจริญงอกงามไปสู่จุดประสงค์ที่ต้องการ โดยกำหนดให้คนกลุ่มหนึ่ง (ครู) เป็นตัวแทนในการดำเนินการ

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2543, หน้า 14) กล่าวว่า การบริหารการศึกษาคือ การบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ เพื่อพัฒนาบุคคลให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

นุสรณ์จิต ธรรมศิริ (2544, หน้า 16) ได้กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนเทศบาล หมายถึง การดำเนินงานหรือกิจกรรมร่วมกันของกลุ่มบุคคล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยใช้กระบวนการที่เหมาะสมของโรงเรียนที่อยู่ในการปกครองขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น กรมปกครอง ซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของกอง/สำนักการศึกษาของเทศบาล

พิชิต สุขเกษม (2547, หน้า 11) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการที่กลุ่มบุคคลพยายามดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมผ่านกระบวนการถ่ายทอดความรู้ การฝึกฝนอบรม และประสบการณ์เพื่อการดำรงชีวิตในสังคม

บุญชู ชัยเกรี (2548, หน้า 8) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษา คือ การดำเนินการของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาที่จัดให้ประชาชนทุกคนในสังคมนั้นได้รับการศึกษาน่าประสพการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ไปพัฒนาชีวิต และสามารถอยู่ในสังคมร่วมกันได้อย่างมีความสุขตามศักยภาพของตน

มัทธา พรหมล (2549, หน้า 11) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานร่วมกันของบุคลากรภายในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ต่างๆ ของโรงเรียน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

เต็มดวง จำนง (2550, หน้า 11) ได้กล่าวว่า การบริหารโรงเรียน หมายถึง การจัดการศึกษาพื้นฐานที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ประสบการณ์ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคม

วิลเลียม (Williams, 1980, p. 7) ได้กล่าวว่า การบริหาร มีกิจกรรมหลัก 3 ประการ ในการบริหาร คือ การดำเนินการให้สำเร็จตามเป้าหมาย การบำรุงรักษาองค์กรให้อยู่รอดและป้องกันองค์กรจากสิ่งแวดล้อมภายนอก

เซอร์จิโอวานนี (Sergiovanni, 1980, pp. 267–268) ได้กล่าวว่า ความหมายของการบริหารงานวิชาการว่า หมายถึง การบริหารสถานศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี

จอร์ตัน (Gorton, 1983, pp. 158–164) ได้กล่าวว่า การบริหารโรงเรียน คือ การดำเนินกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไข การเรียนการสอนของนักเรียนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งได้แก่ทางด้านหลักสูตร การจัดแผนการเรียน การจัดทำตารางการเรียนการสอน การจัดครูเข้าสอน การพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากรทางด้านวิชาการ การวัดผลและประเมินผล รวมถึงการนิเทศการสอน

จากความหมายของการบริหารโรงเรียนที่กล่าวมานี้พอสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาของผู้บริหารเพื่อให้บุคคลกลุ่มหนึ่ง (นักเรียน) ได้มีความรู้ มีประสบการณ์ โดยใช้เทคนิคและกระบวนการต่างๆ เพื่อให้กลุ่มคนสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคม

3. ความสำคัญของการบริหารโรงเรียนเทศบาล

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 8) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารโรงเรียน เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการและขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ เพราะถ้าระบบการบริหารไม่ดี จะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่นๆ ของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ การบริหารงานนั้นจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทุกประการ เพราะว่าการดำเนินงานต่างๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ ผู้ช่วยงานแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความต้องการที่ไม่เหมือนกัน จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะนำเอาเทคนิควิธีและกระบวนการบริหารที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของโรงเรียน

คำริ บุญชู (2545, หน้า 3) ได้กล่าวว่า เนื่องจากโรงเรียนยุคใหม่มีความหมายครอบคลุมทุกหน่วยที่มีอำนาจหน้าที่และวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ซึ่งไม่ได้หมายถึงโรงเรียนแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ฉะนั้น โรงเรียนจึงมีความสำคัญ คือ เป็นสถานที่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยตรง

ธีระ รุญเจริญ, ปราชญา กล้าผจญ, และสัมมา รชนีชัย (2545, หน้า 11-12) ได้กล่าวว่า ในการจัดการศึกษามีความสำคัญจำเป็นคือองคมนตรีผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารโรงเรียนมืออาชีพ จึงจะทำให้การบริหารและการจัดการศึกษาประสบความสำเร็จและเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ ในการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 จะประสบผลสำเร็จจำเป็นคือองคมนตรีกรปฏิบัติ คือ โรงเรียน ซึ่งหมายถึงการปฏิบัติภารกิจของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้เป็นอย่างดี และผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้ทำการปฏิรูปที่มีประสิทธิภาพ

จันทวานี สงวนนาม (2545, หน้า 9) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานขององค์กรที่มุ่งไปสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมาย และเพื่อความอยู่รอดขององค์กร

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 75) ได้กล่าวว่า การที่กำหนดให้โรงเรียนเป็นนิติบุคคล มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่จะทำให้โรงเรียนมีอิสระ มีความเข้มแข็งในการบริหาร เพื่อให้การบริหารเป็นไปอย่างคล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน โรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติ ดังนั้นโรงเรียนจึงจำเป็นต้องจัดระบบการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ มีการรวบรวมและจัดระบบข้อมูลวางแผน และดำเนินการตามแผนศึกษา กฎหมาย กฎและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ใช้การบริหารที่มีส่วนร่วมมีการจัดระบบบัญชีให้ครบถ้วนถูกต้อง เนื่องจากโรงเรียนที่เป็นนิติบุคคล มีสถานภาพที่เป็นทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลที่อยู่ภายใต้กฎหมายมากกว่าโรงเรียนที่ไม่เป็นนิติบุคคล

สายรุ่ง ปลั่งกลาง (2547, หน้า 16) ได้กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเป็นการบริหารที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะการประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับที่รัฐให้กับพลเมืองเป็นการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนที่เป็นจุดเริ่มต้นและจุดสุดท้ายของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ผลการจัดการประถมศึกษาจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการพัฒนาคนและประเทศชาติในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาถือว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการบริหาร ผู้บริหารโรงเรียนต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และปฏิบัติงานตามหน้าที่ในการบริหารมุ่งที่จะดำเนินงานโดยใช้ทรัพยากรและเวลาน้อยที่สุด แต่งานบรรลุเป้าหมายมีคุณภาพสูงสุด

มานิต โดเมือก (2549, หน้า 24) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีความพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงเป็นการพัฒนาคนให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ซึ่งในปัจจุบันเป็นยุคของการเปลี่ยนแปลง

ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยตรงและอยู่ใกล้ชิดชุมชนมากที่สุดคือโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษา นั้นมีอยู่ในเกือบทุกหมู่บ้าน ในการดำเนินการจัดการศึกษาของโรงเรียน จึงต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ทั้งนี้ เพราะชุมชนเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยตรง

นิวแมน และซัมเมอร์ (Newman, & Summer, 1984, p. 9) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารโรงเรียน คือ เป็นกระบวนการทางสังคมที่ประกอบด้วยยุคของกิจกรรม อันจะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย และกิจกรรมต่างๆ นั้นมักจะเกี่ยวข้องกับการติดต่อสัมพันธ์ต่อกัน

ไซมอน (Simon, 1986, p. 5) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารโรงเรียน คือ การทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือกันปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกัน

เฟเบอร์ (Faber, 1970, p. 213) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารโรงเรียน คือ การจัดการเรียนการสอนเป็นภารกิจที่สำคัญผู้บริหารจะต้องเตรียมการวางแผนสิ่งต่างๆ ไว้เป็นอย่างดีถูกต้องเหมาะสมเพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่จุดหมายปลายทางตามแผนที่กำหนดทั้งนี้ การจัดการเรียนการสอน หรืองานวิชาการ จะจัดให้เหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียน ควรเปิดกว้างให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ตลอดเวลา ทั้งในและนอกห้องเรียน และที่สำคัญที่สุดเพื่อให้นักเรียนเป็นคนดีที่สังคมต้องการ

จากความสำคัญของการบริหารโรงเรียนที่กล่าวมานี้พอสรุปได้ว่า การบริหารโรงเรียนมีความสำคัญยิ่ง เพราะโรงเรียนที่เป็นจุดเริ่มต้นและจุดสุดท้ายของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ผลของการบริหารโรงเรียนจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการพัฒนาคนและประเทศชาติเป็นภารกิจหลักและหน้าที่ของผู้บริหารที่จะนำเอาเทคนิควิธีและกระบวนการบริหารที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายสูงสุด

4. บทบาทของการบริหารโรงเรียนเทศบาล

กรมวิชาการ (2544. หน้า 31) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน ดังนี้ 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของนักเรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็นรักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง 4) จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของ

กระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและนักเรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นทุกเวลาทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนานักเรียนตามศักยภาพ 7) จัดการประเมินนักเรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของนักเรียน ความประพฤติและการสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา 8) ให้โรงเรียนมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในชุมชน และสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ 9) ให้โรงเรียนร่วมมือกับชุมชนส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ และ 10) โรงเรียนที่ทำหน้าที่พัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละระดับ

คำริ บุญชู (2545, หน้า 3-6) ได้กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของโรงเรียนยุคใหม่ มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ดังนี้ 1) จัดการศึกษาหลายรูปแบบและให้มีการเทียบโอนผลการเรียนได้ (มาตรา 15) 2) จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ (มาตรา 24) 3) ประเมินนักเรียนด้วยวิธีที่หลากหลาย (มาตรา 26) 4) จัดทำสาระหลักสูตรระดับโรงเรียน (มาตรา 27) 5) ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน (มาตรา 29) 6) พัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ (มาตรา 30) 7) จัดให้มีคณะกรรมการโรงเรียน (มาตรา 40) และ 8) จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา (มาตรา 47,48,49,50,51,72)

ประทีป โดสารเดช (2549, หน้า 22) ได้กล่าวว่า โรงเรียนมีบทบาทต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญ คือ 1) สถานศึกษามีหน้าที่จัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของนักเรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ส่งเสริมและฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวัน 3) จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต 4) จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 กำหนดไว้ในทุกวิชา 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัย

เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและนักเรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ 6) ส่งเสริมให้ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนานักเรียนตามศักยภาพ 7) จัดการประเมินนักเรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของนักเรียนความประพฤติและสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไป ในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา 8) ให้โรงเรียนมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในชุมชน และสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ 9) ให้โรงเรียนร่วมมือกับชุมชนส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และ 10) โรงเรียนที่ทำหน้าที่พัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละระดับ

รุ่งศักดิ์ โพธิ์ชวย (2549, หน้า 24) ได้กล่าวว่า โรงเรียนมีหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษา ให้กับเยาวชนและประชาชนทั้งภาครัฐและภาคเอกชน อย่างเป็นระบบตามแผนการจัดการศึกษาของชาติและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติที่กำหนดไว้

กูลิก, และเออร์วิค (Gulick, & Urwick, 1973, p. 13) ได้กล่าวว่า บทบาทของการบริหารไว้ 7 ชั้น เรียกด้วยอักษรย่อตัวต้นของคำว่า POSDCORB ดังนี้ 1) การวางแผน (planning) 2) การจัดองค์การ (organizing) 3) การบริหารงานบุคคล (staffing) 4) การอำนวยความสะดวกหรือสั่งการ (directing) 5) การประสานงาน (co-ordinating) 6) การรายงาน (reporting) และ 7) การจัดงบประมาณ (budgeting)

แคมป์เบลล์, และเกรก (Campbell, & Gregg, 1977, p. 274) ได้กล่าวว่า บทบาทของการบริหารไว้ 7 ประการ คือ 1) การตัดสินใจสั่งการ (decision-making) 2) การวางแผน (planning) 3) การจัดองค์การ (organizing) 4) การติดต่อสื่อสาร (communication) 5) การใช้อิทธิพลกระตุ้นให้คนทำงาน (influencing) 6) การประสานงาน (co-ordinating) และ 7) การประเมินผลงาน (evaluating)

เฮนรี ฟาโยล์ (Henri Fayol) อังโน กิติมา ปรีดีดิลก (2532, หน้า 22) ได้กล่าวว่า บทบาทของการบริหารการศึกษา ประกอบด้วย 5 ประการ คือ 1) การวางแผน (planning) หมายถึง การกำหนดโครงการและแผนปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน 2) การจัดองค์การ (organizing) หมายถึง การกำหนดโครงสร้าง การแบ่งหน่วยงาน การจัดสายงาน เพื่อให้เป็นการปฏิบัติงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ 3) การบังคับบัญชา

(commanding) หมายถึง ความพยายามที่จะทำให้บุคลากรต่างๆ ปฏิบัติภารกิจของตนอย่างสะดวก ราบรื่น 4) การประสานงาน (co-ordinating) หมายถึง ความพยายามที่จะให้ทุกฝ่ายทุกหน่วยงานต่างร่วมด้วยความสมานสามัคคี และ 5) การควบคุม (controlling) หมายถึง การดูแลรักษาให้การดำเนินการต่างๆ เป็นไปอย่างมีระบบเป็นตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้

จากบทบาทของการบริหารโรงเรียนที่กล่าวมานี้พอสรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ สำหรับนักเรียนก่อให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพและพัฒนาการตามวัยทั้งด้านความรู้ อารมณ์ สังคม สติปัญญา โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด

1. ความหมายของยาเสพติด

คำว่า ยาเสพติดมีความหมายครอบคลุมทั้งยาเสพติดให้โทษวัตถุออกฤทธิ์และสารระเหย ได้มีผู้ให้ความหมายของยาเสพติดไว้ดังนี้

มาลัย บึงสว่าง (2540, หน้า 13) ได้กล่าวว่า ความหมายของยาเสพติด ว่าเป็นสารใดๆ ที่เข้าสู่ร่างกายโดยวิธีต่างๆ แล้ว เกิดผลต่อร่างกาย จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรมของผู้เสพ ในทางเสื่อมลงนอกจากนี้ยังต้องเพิ่มปริมาณการเสพยามากขึ้นเรื่อยๆ จนติดเรื้อรัง ก่อให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจและสังคม

กรมสามัญศึกษา (2540, หน้า 3-4) ได้กล่าวว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 กำหนดความหมายของคำว่า ยาเสพติดให้โทษไว้ดังนี้ คือ สารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น 1) ผู้ที่เสพยา ต้องเพิ่มขนาดการเสพยามากยิ่งขึ้นเป็นลำดับ 2) ผู้ที่เสพยาจะเกิดอาการถอนยา เมื่อหยุดใช้ยา หรือขาดยา 3) ผู้ที่เสพยา จะเกิดความต้องการเสพยา ทั้งร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา และ 4) ผู้ที่เสพยาจะมีสุขภาพร่างกายที่ทรุดโทรม

สำนักงานพัฒนาการป้องกันและแก้ไขยาเสพติด (2542, หน้า 13) ได้กล่าวว่า ความหมายของยาเสพติดในความหมายของเภสัชกร คือ สิ่งที่ทำให้เกิดพิษเรื้อรังและปรากฏอาการของโรคอย่างชัดเจนภายหลังเมื่อหยุดเสพยา แต่ในความหมายของนักกฎหมาย ยาเสพติด คือ สิ่งที่ทำให้เกิดพิษและพิษของมันเป็นต้นเหตุแห่งอาชญากรรม แบ่งยาเสพติดออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ยาเสพติดให้โทษ วัตถุออกฤทธิ์ และสารระเหย

รัตนภรณ์ แก้วก่องมา (2543, หน้า 6) ได้กล่าวว่า ยาเสพติดตามความหมายขององค์การอนามัยโลก (WHO) หมายถึง สารใดก็ตามเมื่อรับเข้าสู่ร่างกายโดยการฉีด สูบ หรือ คม จะทำให้มีผลต่อร่างกายและจิตใจ โดยที่ผู้ใช้ต้องเพิ่มขนาดของยาตลอด เมื่อหยุดใช้จะทำให้เกิดอาการอดยาและเมื่อใช้เป็นเวลานานจะก่อให้เกิดผลร้ายต่อสุขภาพของผู้ใช้ด้วย

สันติ จัยสิน, และคนอื่นๆ (2544, หน้า 15) ได้กล่าวว่า จากพระราชบัญญัติ ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แก้ไขฉบับที่ 2 พ.ศ.2534 ได้ให้ความหมายของยาเสพติดว่า เป็น สารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบฉีด ด้วย ประการใดๆ แล้ว ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ ในลักษณะที่สำคัญเช่น ต้องเพิ่มขนาดการ เสพขึ้นเรื่อยๆ มีการถอนยา เนื่องจากขาดยา มีความต้องการเสพยาทั้งร่างกายและจิตใจอย่าง รุนแรงอยู่ตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง นอกจากนี้ยังรวมถึงสารเคมีที่ใช้ใน การผลิตยาเสพติดให้โทษดังกล่าวตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายถึงยาสามัญ ประจำบ้านบางตำรับ ตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มีเสพติดให้โทษผสมอยู่

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, (2551, หน้า 5) ได้กล่าวว่า ความหมายของยาเสพติดว่า หมายถึง ยา สารเคมี หรือวัตถุใดๆ ที่ได้จากธรรมชาติ หรือ สังเคราะห์ขึ้นซึ่งเมื่อเสพหรือรับเข้าสู่ร่างกายโดยการกิน สูบ ฉีด ดม หรือวิธีอื่นติดต่อกัน ยาวนานชั่วระยะหนึ่งแล้วจะเกิดผลต่อผู้เสพดังนี้ 1) ผู้เสพมีความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะ เสพยานั้นต่อเนื่องกันไป และแสวงหายาชนิดนั้น ๆ มาเสพให้ได้ ไม่ว่าจะด้วยวิธีใดๆ ก็ตาม 2) ผู้เสพจะต้องเพิ่มปริมาณของยาเสพติดที่เคยใช้ให้มากขึ้นเรื่อย ๆ 3) ผู้เสพตกเป็นทาสของยา นั้นทั้งทางจิตใจและร่างกาย และถ้าหยุดยาจะมีอาการขาดยา และ 4) ทำให้เกิดผลร้ายต่อผู้เสพ และสังคม

จากความหมายของยาเสพติดดังกล่าวมานี้สรุปได้ว่า ยาเสพติด หมายถึง สารเคมี หรือยาที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติหรือจากการสังเคราะห์ เมื่อรับเข้าสู่ร่างกายซ้ำๆ ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดๆ เป็นระยะเวลาติดต่อกัน จะทำให้มีผลต่อร่างกายและจิตใจ นอกจากนี้ ยังอาจต้องเพิ่มปริมาณการเสพขึ้นเรื่อยๆ หรือสิ่งที่ก่อให้เกิดพิษเรื้อรังและปรากฏอาการของ โรคอย่างชัดเจนภายหลังเมื่อหยุดเสพ พิษของมันเป็นต้นเหตุแห่งอาชญากรรม

2. ประเภทของยาเสพติด

วีรพงศ์ ใจสุนทร (2542, หน้า 10) ได้กล่าวว่า ในปัจจุบันสารเสพติดมีมากกว่า ร้อยชนิด ซึ่งสามารถจัดแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ได้แบ่งประเภทของสารเสพติดไว้ ดังนี้

แบ่งตามการออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง เป็น 4 ประเภท คือ 1) ประเภท กดประสาท เช่น กลุ่มฝิ่นและอนุพันธ์ของฝิ่น ยาระงับประสาท และยานอนหลับ(เซคโคบาบิทาล, ฯลฯ) ยาแก้ปวดประสาท กลุ่มเบนโซไดอะซีปีน สารระเหย (ทินเนอร์, เบนซิน) เครื่องดื่มมีนเมา (แอลกอฮอล์) 2) ประเภทกระตุ้นประสาท เช่น แอมเฟตามีน กระท่อม โคคาอิน บุหรี่ กาแฟ 3) ประเภทหลอนประสาท เช่น แอลเอสดี ดีเอสที เทีซีควาย และ 4) ประเภทออกฤทธิ์หลายอย่าง ผสมผสาน กดกระตุ้นหรือหลอนประสาทผสมรวมกัน เช่น กัญชา

แบ่งตามแหล่งที่มา เป็น 2 ประเภท คือ 1) ประเภทที่ได้จากธรรมชาติ เช่น ฝิ่น กระท่อม กัญชา และ 2) ประเภทที่ได้จากการสังเคราะห์ เช่น เฮโรอีน เซคโคบาบิทาล ยาบ้า

แบ่งตามองค์การอนามัยโลก เป็น 9 ประเภท คือ 1) ประเภทฝิ่น หรือมอร์ฟีน รวมทั้งยาที่ออกฤทธิ์คล้ายกัน เช่น เฮโรอีน เพคิติดีน 2) ประเภทบาร์บิทูเรต รวมทั้งยาที่ออกฤทธิ์คล้ายกัน เช่น เซคโคบาบิทาล อะไมบารีบิทัล เมโปรปามेट ไออะซีแพนม คลอไดอะซีฟอกไซด์ 3) ประเภทแอลกอฮอล์ เช่น เหล้า วิสกี้ เบียร์ 4) ประเภทแอมเฟตามีน เช่น เมทแอมเฟตามีน เด็กซ์แอมเฟตามีน 5) ประเภทโคคาอีน เช่น โบโคคา 6) ประเภทกัญชา 7) ประเภท KHAT เช่น โบกระท่อม 8) ประเภทหลอนประสาท เช่น แอลเอสดี ดีเอ็มที ลำโพง เห็ดชี่ควาย และ 9) ประเภทอื่น ๆ ที่ไม่เข้าประเภทใด ๆ เช่น ทินเนอร์ บุหรี่ เบนซิน

แบ่งตามกฎหมาย เป็น 2 กลุ่ม 1) ประเภทถูกกฎหมาย เช่น ยาแก้ไอ น้ำคำ บุหรี่ เหล้า กาแฟ ฯลฯ และ 2) ประเภทผิดกฎหมาย เช่น มอร์ฟีน ฝิ่น เซคโคบาบิทาล แอมเฟตามีน กระท่อม กัญชา ฯลฯ ในส่วนที่ผิดกฎหมายยังแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข วันที่ 23 กรกฎาคม 2539

ประเภทที่ 1 ยาเสพติดชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน ยาบ้า

ประเภทที่ 2 ยาเสพติดให้โทษโดยทั่วไป เช่น ฝิ่น มอร์ฟีน โคเคอีน โคคาอีน เฟทานิล เมทาโดน เพคิติดีน

ประเภทที่ 3 ยาเสพติดให้โทษชนิดเป็นคำรับยาที่มียาเสพติดประเภทที่ 2 ผรุ้ผสมอยู่ เช่น ยาแก้ไอที่มีโคเคอีนผสม ยาแก้ท้องเสียที่มีฝิ่นผสม

ประเภทที่ 4 สารเคมีที่ใช้ผลิตยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 และ 2 ได้แก่ อเซติลแอลไฮโดรด์ อเซติลคลอไรด์

ประเภทที่ 5 ยาเสพติดให้โทษที่ไม่เข้าข่ายอยู่ใน ประเภทที่ 1- 4 ได้แก่ กัญชา กระท่อม เห็ดชี่ควาย เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2544, หน้า 45-46) ได้กล่าวว่า ประเภทยาเสพติดที่นิยมใช้กันมากในหมู่นักเรียน นักศึกษา จากแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ประเภทยาเสพติดที่ใช้กันมากในหมู่นักเรียนนักศึกษา มีดังนี้ 1) เฮโรอีน ในช่วงปีที่ผ่านมา มีนักเรียน นักศึกษาที่ติดเฮโรอีน เข้ารับการบำบัดรักษามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น การใช้เฮโรอีนในกลุ่มนักเรียนนิยมใช้การฉีดและการสูบ โดยการผสมกับบุหรี่ยาสูบเหมือนบุหรี่ยาสูบที่นักเรียนใช้หลักลอบเสพ คือ ห่องน้ำในโรงเรียน บ้านเพื่อน ห่องนอน ที่สาธารณะและที่ลับตาคน 2) กัญชา นักเรียนนักศึกษาเกือบทั้งหมดที่ใช้กัญชา ใช้วิธีสูบโดยการผสมกับบุหรี่ยาสูบจากผู้เข้ารับการบำบัดรักษาพบว่าการเสพกัญชาเพียงชนิดเดียวมีแนวโน้มลดลง ผู้เสพจะใช้ยาเสพติดสองชนิดเพิ่มขึ้นโดยจะเสพผสมกันสองชนิด ส่วนใหญ่จะใช้เฮโรอีนเบอร์ 4 รองลงมาคือ สารระเหย และยาบ้าแหล่งลอบเสพในโรงเรียน คือ ห่องน้ำ และบริเวณลับตาคนในโรงเรียน 3) ยาบ้าที่แพร่ระบาดในกลุ่มนักเรียน นักศึกษาแต่เดิมใช้กันเพื่อวัตถุประสงค์การอ่านหนังสือกลางคืน เพื่อเตรียมตัวสอบจึงนิยมใช้วิธีกิน ซึ่งผู้เสพเข้าใจว่าสามารถทำให้อ่านหนังสือได้มาก ไม่่วงนอนแต่ในปัจจุบัน

การใช้ยาบัวตอกใช้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความสนุกสนานบันเทิง ทั้งในระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา วิธีการใช้ยาบัวตอกมีทั้งการกิน และการเผาแล้วสูดควันเข้าปอด วิธีการเผายาบัวตอกแล้วสูดเข้าปอดเป็นที่นิยมในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา เพราะทำให้ ออกฤทธิ์ อย่างรวดเร็ว ส่วนการเสพด้วยการกินไม่เป็นที่นิยมมากนัก และ 4) สารระเหย วิธีการเสพสารระเหย ใช้วิธีการสูดดมเป็นหลัก สารระเหยที่นิยมใช้กันมากที่สุด คือ กาว 3 K มีบางส่วนนิยมแอลกอฮอล์ และทินเนอร์ วิธีการสูดดมทำได้หลายรูปแบบ ได้แก่ (1) ใช้สำลีหรือเศษผ้าชุบสารระเหยก้าไว้ในมือแล้วสูดดมเข้าไปแรงๆ (2) ใช้สำลีชุบสารระเหยแล้วใส่ในหลอดยาคุม (3) สูดดมจากขวานแอลกอฮอล์ หรือขวดทินเนอร์ หรือกระป๋องกาวขนาดเล็ก และ (4) เทสารระเหยใส่ถุงพลาสติกให้หลอดกาแฟเทียบให้ลอยพันสารระเหยเปิดปากถุง แล้วสูดดมทางหลอดกาแฟ

วริธา บุตรวิบูลย์ (2544, หน้า 2-4) ได้แบ่งประเภทของยาเสพติดไว้ดังนี้

1. แบ่งตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 สามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง ไม่เป็นประโยชน์ทางการแพทย์ เช่น เฮโรอีน อาเซเทอร์พิน เดโทเบมิดอน แอมเฟตามีน และอนุพันธ์ของแอมเฟตามีน เป็นต้น

ประเภทที่ 2 ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น ผีน มอร์ฟีน เป็นต้น

ประเภทที่ 3 ยาเสพติดที่มีลักษณะเป็นต้นตำรับยาและมียาเสพติดให้โทษในประเภท 2 ผสมอยู่ด้วย เช่น Cosome, Ilvco syrup

ประเภทที่ 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือประเภท 2 ได้แก่ อาเซติกแอนไฮไดรด์, อาเซทิลคลอไรด์ และเอทิลีน ไดอะซิเตด

ประเภทที่ 5 ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้ามาอยู่ในประเภท 1 ถึงประเภท 4 ได้แก่ กัญชา พืชกระท่อม พืชฝิ่น (ซึ่งหมายรวมความถึงพันธุ์ฝิ่น กัดฝิ่น ฟางฝิ่น) พืชเห็ดขี้ควาย

2. แบ่งตามฤทธิ์ของยาเสพติดที่มีต่อร่างกายเมื่อเสพเข้าไปซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

ประเภท 1 กดประสาท เช่น เฮโรอีน ผีน มอร์ฟีน ยานอนหลับ ยาระงับประสาท ยากล่อมประสาท เครื่องดื่มมึนเมาทุกชนิด รวมทั้งสารระเหย เช่น ทินเนอร์ กาว เป็นต้น มักพบว่าผู้เสพมีร่างกายซูบผอม ตัวเหลือง อ่อนเพลีย ฟุ้งซ่าน

ประเภท 2 กระตุ้นประสาท เช่น แอมเฟตามีน กระท่อม โคเคน มักพบว่าผู้เสพมีอาการหงุดหงิด กระวนกระวาย จิตใจสับสน บางครั้งมีอาการคลุ้มคลั่ง หรือทำในสิ่งที่คนปกติไม่กล้าทำ เช่น ทำร้ายตนเอง หรือฆ่าผู้อื่น เป็นต้น

ประเภท 3 หลอนประสาท เช่น แอลเอสดี ดีเอสที เห็ดขี้ควาย เป็นต้น ผู้เสพจะมีอาการประสาทหลอน ได้ยินเสียงประหลาด

ประเภท 4 ออกฤทธิ์หลายอย่าง ทั้งกดประสาท กระตุ้นประสาท และหลอนประสาท เช่น ภัยพิบัติ ผู้เสพติดมักมีอาการหวาดระแวง ความคิดสับสน เห็นภาพลวงตา หูแว่วควบคุมตนเองไม่ได้และอาจป่วยเป็นโรคจิตได้

จากการแบ่งประเภทของยาเสพติดที่กล่าวมานี้พอสรุปได้ว่า ยาเสพติดแบ่งออกเป็นหลายประเภท ได้แก่ แบ่งตามการออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง แบ่งตามแหล่งที่มา แบ่งตามองค์การอนามัยโลก แบ่งตามกฎหมาย และแบ่งตามประเภทที่ใช้กันมากในหมู่นักเรียนนักศึกษา

3. สาเหตุของการติดยาเสพติด

สุพัตรา สุภาพ (2540, หน้า 63) ได้กล่าวว่า สาเหตุการติดยาเสพติดไว้ว่า การติดยาเสพติดมีสาเหตุทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และที่สำคัญคือความอ่อนไหวทางอารมณ์และจิตใจ ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ ดังนี้ 1) สภาพสังคมและเศรษฐกิจในที่ ที่มีการขยายตัวมาก มักจะมีปัญหายาเสพติด เช่น ในเมืองมีมากกว่าในชนบท หรือคนจนติดยาเสพติดมากกว่าคนชั้นกลางหรือคนร่ำรวย หรืออยู่ในบริเวณที่มีเจ้าหน้าที่ดูแลสอดส่องเพียงพอ หรือที่มีโรคพิษสุราเรื้อรัง และปรากฏเสมอว่าที่มีเศรษฐกิจสังคมไม่ดี อาจจะไม่มีการติดยาเสพติดเลยก็ได้ 2) ด้านวัฒนธรรมในชุมชนบางแห่ง โดยเฉพาะในกลุ่มที่ยึดประเพณีวัฒนธรรมของตนเองมากแห่งนิยมใช้สารเสพติด ที่เสพไม่ใช่เพราะติดยาหรือมีความทุกข์ใจอะไร แต่เสพเพราะกลุ่มเสพ หรือทำตามค่านิยมของกลุ่ม และ 3) ด้านอารมณ์ ช่วยปลดปล่อยความทุกข์ใจ อึดอัดใจ ความเจ็บปวดต่าง ๆ หรือทดลองของใหม่ เช่น อยากรู้อยากลอง อยากรู้อยากลอง ในที่สุดเลยติด หรือการทำตัวเป็นพวกเดียวกันการให้กลุ่มยอมรับคน เป็นต้น

วีรพงศ์ ใจสุนทร (2542, หน้า 10) ได้กล่าวว่า สาเหตุการติดยาเสพติดได้เกิดจากการถูกเพื่อนชักชวน ความอยากรู้อยากลอง และการที่ต้องประสบปัญหาในชีวิตจึงทำให้หันไปหายาเสพติด

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2545, หน้า 41) ได้กล่าวว่า สาเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้เยาวชนติดยาเสพติดมีหลายประการดังนี้ 1) สาเหตุจากการ ถูกชักชวนจากผลการศึกษาพบว่าเยาวชนถูกชักจูงไปติดยาเสพติดถึงร้อยละ 77 2) สาเหตุจากความกดดันภายในครอบครัว เช่น พ่อแม่ทะเลาะกันทุกวัน พ่อแม่หย่าร้าง พ่อแม่ไม่เข้าใจลูก พ่อแม่ที่แสดงออกในการรักลูกไม่เท่ากัน 3) สาเหตุจากความจำเป็นในอาชีพบางอย่าง เช่น ผู้ที่ต้องทำงานกลางคืน บางคนใช้เพราะฤทธิ์ยาช่วยให้ไม่ง่วง บางคนใช้ยาข่มใจให้เกิดความกล้า 4) สาเหตุจากปัญหาเศรษฐกิจ ทำเพื่อความอยู่รอดจึงยอมไปสูยาเสพติด ซึ่งต้องกลายเป็นผู้ขายยาและติดยาเสพติด 5) สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม เนื่องจากผู้ติดยาเสพติดจำนวนไม่น้อยที่เข้ารับการรักษาจนหายจากการติดยา แต่เมื่อหายแล้วปรากฏว่าสังคมไม่ยอมรับ เลยทำให้ต้องกลับไปอยู่ในสังคมยาเสพติดเช่นเดิม และ 6) ขาดความรู้ในเรื่องยาและยาเสพติด

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2545, หน้า 41) ได้รวบรวมผลการวิจัยทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับมูลเหตุจูงใจในการใช้ยาเสพติดในกลุ่มเยาวชนมีสาเหตุมาจาก 1) อยากลองเพราะอยากรู้อย่างไร โดยเชื่อว่าจะสามารถบังคับตนเองมิให้ติดยาเสพติดได้ 2) เพื่อนชวนให้เสพ และต้องการเข้ากับเพื่อน 3) ต้องการดับทุกข์เพราะมีเรื่องไม่สบายใจ 4) อยากสนุกและใช้เพื่อความสนุก 5) เพราะมีวัสดุอยู่ในอบายมุขโดยเฉพาะการพนัน 6) มีอาการเจ็บปวด จึงต้องใช้ยาแก้ปวดประสาท เหล้าและยานอนหลับ 7) การคลุกคลีอยู่กับการซื้อขายยาเสพติด 8) ถูกบังคับให้ใช้ และ 9) เพื่อความโก้หรู ซึ่งเป็นเหตุผลสำหรับผู้เริ่มใช้บุหรี

พิศดารภรณ์ มะโนแสน (2546, หน้า 12) ได้กล่าวว่า มีทฤษฎีการติดยาเสพติดอยู่ 4 ทฤษฎีด้วยกัน คือ

ทฤษฎีที่ 1 เชื่อว่าการติดยาเสพติดเพราะจิต (Psychological หรือ Psychic Dependence) ใจแข็งก็หายใจแข็งได้ ใจไม่แข็งก็หายได้ยาก บางคนติดยาง่าย แต่บางคนติดยายากเป็นเรื่องของบุคลิกภาพ (Personality) ของแต่ละบุคคล

ทฤษฎีที่ 2 เชื่อว่าการติดยาเสพติดเพราะสังคมหรือสิ่งแวดล้อมเป็นเหตุ สภาพสังคมเป็นตัวทำให้เกิดการติดยาขึ้น และหวนกลับมาใช้อีก

ทฤษฎีที่ 3 เอาทฤษฎีที่ 1 และ 2 มารวมกัน เป็นทฤษฎีที่ได้มีการนำไปใช้ในสถานรักษาผู้ติดยาเสพติดที่มีชื่อหลายแห่ง เช่น ซินนาอน (Synanon), เดย์ทอป (Daytop) บ้านออกดิซซี (Odyssey House), บ้านฟีนิกซ์ (Phoenix House), ชุมชนป่าบัดอื่น ๆ

ทฤษฎีที่ 4 เป็นทฤษฎีที่ค่อนข้างใหม่ และเคยได้รับความนิยมน้อยแต่แพร่หลายมาก เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับทางชีวเคมีในแง่ของสันดาป ถือว่าการติดยาของพวกอนุรักษของผีนเป็นความไม่สมดุลของการสันดาปที่ยืดเยื้อ (protracted metabolic imbalance) หรือโรคที่เกิดจากการสันดาปของเซลล์ร่างกาย ส่วนประสาทที่เสื่อมลงเหมือนคนเป็นโรคเบาหวานต้องให้ยาพวกอินซูลินอยู่ตลอดเวลาไปจึงจะสามารถประกอบภารกิจประจำวันได้ตามปกติ

สมศักดิ์ แยมันน (2548, หน้า 42) ได้กล่าวว่า สาเหตุที่ทำให้คนเราใช้หรือเสพยาเสพติด มีด้วยกันหลายประการ คือ 1) การอยู่ใกล้ชิดกับยาเสพติดหรือผู้ติดยา 2) ใช้ยาเพื่อลดปัญหา 3) การถูกล่อลวง ชักชวน ถูกหลอกให้ทดลองโดยไม่รู้ว่าเป็นยาเสพติด 4) ความอยากรู้อยากทดลอง ความดึกคะนอง 5) เพื่อระงับความเจ็บป่วย 6) เพื่อหลบหนีความจริง เพื่อปกปิดปมด้อยของตนเอง 7) เพื่อแสดงความเป็นปฏิปักษ์ต่อครอบครัวต่อสังคม 8) มีจิตใจที่อ่อนแอมีความปกติทางร่างกายและจิตใจ 9) เพื่อกระตุ้นประสาท และ 10) การใช้ยาในทางที่ผิด

จากสาเหตุการติดยาเสพติดที่กล่าวมานี้พอสรุปได้ว่า สาเหตุของการติดยาเสพติดเกิดจากการถูกชักชวน อยากทดลอง ปัญหาทางครอบครัว ความจำเป็นในบางอาชีพ สภาพสังคมและเศรษฐกิจ ต้องการเป็นที่ยอมรับในกลุ่ม และขาดความรู้

แนวคิดเกี่ยวกับทัศนะ

1. ความหมายของทัศนะ

คมสัน เจริญอาจ (2540, หน้า 9) ได้กล่าวว่า ความหมายของทัศนะ คือ ความคิดเห็น ความรู้สึกของบุคคลที่แสดงออกเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งด้วยการพูดหรือการเขียน และการแสดงออกนี้อยู่บนพื้นฐานของความรู้ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคล ซึ่งถือได้ว่า ทัศนะเป็นส่วนหนึ่งของทัศนะ

ธนาภรณ์ จัดสนาม (2543, หน้า 5) ได้กล่าวว่า ความหมายของทัศนะไว้ว่า ทัศนะหมายถึงความคิดเห็น การเห็น เครื่องรู้เห็น สิ่งที่เห็น หรือการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ระเบียบ แก้วดวงเล็ก (2545, หน้า 11) ได้ให้ความหมายของทัศนะว่า ทัศนะหมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งอาจเป็นไปทางชอบหรือไม่ชอบ สามารถวัดได้โดยอาศัยแบบสอบถาม และสามารถนำคะแนนมาคำนวณหาค่าทางสถิติได้

ธัชชัย โกมลศรี (2546, หน้า 7) ได้กล่าวว่า ความหมายของทัศนะไว้ว่า ทัศนะหมายถึง ทำที่ความรู้สึก ความคิดเห็น ซึ่งสามารถวัดได้โดยการใช้บุคคลตอบสนองต่อสิ่งเร้า

เสาวลักษณ์ ปลั่งเกียรติยศ (2547, หน้า 12) ได้กล่าวว่า ความหมายของทัศนะหมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็นที่มาจากกรรับรู้จากกระบวนการที่เป็นประสบการณ์ตรงของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งรวมทั้งแนวทางปฏิบัติหรือทำที่ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมอย่างใดอย่างหนึ่ง

ชาติชาย เจียมศรีพงษ์ (2550, หน้า40) ได้กล่าวว่า ความหมายของทัศนะ หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อ และแนวโน้มของพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อบุคคลหนึ่งหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งมีผลที่เกิดจากประสบการณ์การเรียนรู้อาจเป็นไปในทางบวกหรือทางลบก็ได้

ออสกูด (Osgood, 1970, p.30) ได้กล่าวว่า ความหมายของทัศนะ หมายถึง แนวโน้มของคนๆ หนึ่งที่มีต่อสิ่งเร้าหรือเรื่องบางเรื่อง รวมถึงผลรวมของความรู้สึก อคติ ความกลัว ความคิด และความรู้สึกอื่นๆที่มีต่อเรื่องต่างๆ

กอร์ดอน ออลพอร์ต (Gordon Allport, 1970, p.31) ได้กล่าวว่า ความหมายของทัศนะ หมายถึง สภาวะความพร้อมทางจิต ซึ่งเกิดขึ้นจากประสบการณ์ สภาวะความพร้อมนี้จะเป็นแรงที่กำหนดทิศทางของปฏิกิริยาของบุคคลที่จะมีต่อบุคคล สิ่งของ หรือสถานที่ที่เกี่ยวข้อง

ชาว, และ ไวท์ (Shaw, & wright, 1996, p.320) ได้กล่าวว่า ความหมายของทัศนะไว้ว่า เป็นการแสดงออกซึ่งการตัดสินใจจากการประเมินค่าเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะและทัศนะนั้นได้รับอิทธิพลจากทัศนคติ

จากความหมายของทัศนะที่กล่าวมานี้พอสรุปได้ว่า ความหมายของทัศนะ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือความคิดเห็นของบุคคลหนึ่งที่มีต่อสิ่งหนึ่ง รวมทั้งแนวทางปฏิบัติหรือทำที่ต่อสิ่งแวดล้อมอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหมายถึงความคิดเห็น ความรู้สึกเฉพาะตัวของบุคคลที่

ตนเองต่อคำถามในแบบสอบถามความคิดเห็น โดยไม่มีผู้วินิจฉัยว่าถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี ทักษะมีความสำคัญต่อมนุษย์ในแง่ที่เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ถึงข้อเท็จจริงต่างๆรวมทั้งศึกษาถึงการพัฒนาความสามารถทางทักษะ สถิติปัญญาและการใช้วิจารณ์ญาณของมนุษย์ เพื่อประกอบการตัดสินใจ ทักษะเป็นเรื่องของความรู้ ความเข้าใจ ความคิด และความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจจะเป็นการพูด การเขียนหรือการปฏิบัติงานก็ได้ โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์และสภาพแวดล้อมเป็นส่วนช่วยในการแสดงความคิดเห็น

2. องค์ประกอบของทักษะ

สullivan บัญญา (2545, หน้า10-13) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของทักษะมี 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบทางความคิด (cognitive component) ทักษะที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะต้องประกอบด้วยความรู้และความเชื่อของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายของทัศนคติ(attitude object) ที่อาจเป็นวัตถุ บุคคล หรือเหตุการณ์เป็นอันดับแรก และเป็นความรู้ที่มีทิศทางประกอบด้วย คือ ทางที่ว่าสิ่งนั้นดี เลว มีคุณหรือมีโทษมากน้อยเพียงใด เป็นความรู้และความเชื่อที่ดีที่ใช้ประเมินสิ่งนั้นได้ ไม่ได้ เป็นเพียงข้อเท็จจริงโดยทั่วไปเท่านั้น

2. องค์ประกอบทางความรู้สึก (affective component) ทักษะมีลักษณะที่สำคัญ คือ อารมณ์ของบุคคลเกี่ยวกับทัศนคตินั้น เช่นเดียวกับองค์ประกอบแรก ความรู้สึกของบุคคล ก็จะต้องมีทิศทางด้วย ซึ่งหมายถึง ความชอบ ความไม่ชอบ สิ่งหนึ่งหรือความพอใจ ไม่พอใจสิ่งนั้น องค์ประกอบนี้ของทักษะต่อสิ่งหนึ่งของบุคคล จะต้องสอดคล้องกับทิศทางขององค์ประกอบแรกเข้าด้วย กล่าวคือ ถ้าบุคคลเชื่อว่าสิ่งใดมีประโยชน์ บุคคลก็จะชอบและพอใจสิ่งนั้น ในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลเชื่อว่าสิ่งนั้นเลวหรือมีโทษบุคคลก็จะไม่ชอบไม่พอใจสิ่งนั้น องค์ประกอบนี้มีเนื้อหาที่อาจวัดได้ไม่หลากหลายเท่าองค์ประกอบแรกแต่ก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญทางทักษะในการวัดทัศนคติส่วนมาก ผู้วัดจะวัดความรู้และความรู้สึกของบุคคลไปพร้อมกัน คือ วัดว่าบุคคลมีความรู้ในเรื่องนั้นในทางดีและไม่ดีมากน้อยเพียงใด และมีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้นเพียงใด องค์ประกอบทางความรู้สึกนี้เป็นปัจจัยที่แยกทัศนคติออกจากความเชื่อ เป็นสิ่งที่แสดงถึงการประเมินค่าวัตถุทางทัศนคตินั้น ทักษะ คือ ความเชื่อที่ประกอบด้วยการประเมินค่าและความรู้สึกในเรื่องนั้น

3. องค์ประกอบทางการพร้อมกระทำ (action tendency component) เมื่อบุคคล มีความรู้เชิงประเมินค่า และมีความรู้สึกชอบ ไม่ชอบสิ่งนั้นแล้ว สิ่งที่สอดคล้องกันที่ติดตามมา คือ ความพร้อมที่จะกระทำทำให้สอดคล้องกับความรู้สึกของคนต่อสิ่งนั้นด้วย

มนต์เสก กระจุกพานิชย์ (2544,หน้า12-13) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของทักษะ คือ จิตลักษณะประเภทหนึ่งของบุคคล เกิดจากการเรียนรู้ ประกอบด้วยความคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทำนองประโยชน์หรือโทษ ทำให้มีความรู้สึกโอนเอียงไปในทางชอบหรือไม่ชอบ พอใจมากน้อยต่อสิ่งนั้นๆหรืออาจกล่าวได้ว่าทัศนคติเป็นความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่ง

ต่าง ๆ โดยมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบรวมทั้งความพร้อมในการที่จะแสดงพฤติกรรมเฉพาะอย่าง
 ทักษะของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดย่อมมีความสอดคล้องกันทั้ง 3 องค์ประกอบคือ ด้านความคิด
 ความเข้าใจ ด้านความรู้สึกและด้านแนวโน้มพฤติกรรม ฉะนั้นการวัดทักษะต่อสิ่งใดหรือเรื่องใด
 ผู้วัดอาจเลือกวัดองค์ประกอบ ความคิด ความเข้าใจ ความรู้สึก หรือแนวโน้มพฤติกรรม
 องค์ประกอบหนึ่งองค์ประกอบได้เพียงด้านเดียว หรือจะวัดทั้ง 3 องค์ประกอบพร้อมกันก็ได้
 ตัวอย่าง เช่น ทักษะต่อตำรวจ เมื่อมองเห็นประโยชน์ว่าตำรวจช่วยปราบปรามโจรผู้ร้ายทำให้
 ประชาชนอยู่กันอย่างสงบสุข ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกชอบหรือพอใจ และพร้อมที่จะให้การสนับสนุน
 หรือให้ความร่วมมือในการบอกเบาะแสเกี่ยวกับโจรผู้ร้าย ในทางตรงกันข้ามบุคคลอาจมีทักษะที่
 ไม่ดีต่อตำรวจเมื่อทราบว่าตำรวจทำตนเป็นผู้ร้ายเสียเองจึงเกิดความรู้สึกไม่พอใจและมีแนวโน้ม
 ที่จะไม่ให้ความร่วมมือหรือให้ข่าวสารแก่ตำรวจ

สวัญ บุญดา (2545, หน้า 11) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของทักษะ คือ จิตลักษณะ
 ประเภทหนึ่งของบุคคลเกิดจากการรู้สึกเชิงประเมินค่าเกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดในทำนองประโยชน์
 หรือโทษทำให้ความรู้สึกโน้มเอียงไปในทางชอบไม่ชอบพอใจมากน้อยต่อสิ่งนั้นๆ หรืออาจกล่าว
 ได้ว่าทักษะเป็นความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ โดยมีอารมณ์เป็นส่วนประกอบทั้งความพร้อมที่จะ
 แสดงพฤติกรรมเฉพาะอย่าง ทักษะของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือเรื่องใด ผู้วัดอาจเลือกทาง
 วัดองค์ประกอบทางความคิดความรู้สึกหรือความพร้อมกระทำองค์ประกอบหนึ่งองค์ประกอบใด
 เพียงด้านเดียวหรือจะวัดทั้งสามองค์ประกอบพร้อมกันก็ได้

ชาติชาย เจียมศรีพงษ์ (2550, หน้า 41) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของทักษะว่ามี 3
 องค์ประกอบ ดังนี้ คือ

1. องค์ประกอบทางด้านความรู้ หรือความคิด (cognitive component) หมายถึง
 ทักษะของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น จะต้องประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นเป็นลำดับแรก
 และความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นในด้านที่ว่า สิ่งนั้นมีคุณหรือโทษมากน้อยเพียงใด เป็นความรู้สึกหรือ
 ความเชื่อถือที่ใช้ประเมินสิ่งนั้น

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (effective component) หมายถึง ความรู้สึกชอบ
 หรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ ความรู้สึกนั้นจะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ เมื่อบุคคลที่มีความรู้เกี่ยว
 กับคุณหรือโทษของสิ่งนั้นแล้ว

3. องค์ประกอบด้านความพร้อมที่จะกระทำ (action tendency component) หมายถึง
 ความพร้อม หรือความโน้มเอียงที่บุคคลนั้นจะประพฤติปฏิบัติเมื่อบุคคลมีความรู้เชิงประเมินค่า
 และมีความรู้สึกชอบ หรือไม่ชอบสิ่งนั้นแล้ว สิ่งที่สำคัญมากคือ ความพร้อมในการกระทำที่
 สอดคล้องกับความรู้สึกของตนต่อสิ่งนั้น

ซิมบาโด, และเอบบีเซน(Zimbardo, & Ebbesen, 1970, p.32) ได้กล่าวว่าองค์ประกอบ
 ของทักษะ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ ความนึกคิด (the cognitive component) เป็นส่วนที่เป็นความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ทัวไปทั้งสิ่งที่ชอบ และไม่ชอบหากบุคคลมีความรู้ หรือความคิดว่าสิ่งใดที่มักจะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น หากมีความรู้มาก่อนว่าสิ่งใดไม่ดีก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (the affective component) เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ ที่มีผลแตกต่างกันไปตามบุคลิกภาพของคนนั้นเป็นลักษณะที่เป็นค่านิยมของแต่ละคน

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (the behavioral component) คือการแสดงออกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากองค์ประกอบด้านความรู้ ความคิด และความรู้สึก

จากองค์ประกอบของทัศนคติกล่าวมานี้พอสรุปได้ว่า องค์ประกอบของทัศนคติ เป็นความเชื่อความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ เช่น บุคคล สิ่งของ การกระทำ สถานการณ์ และอื่นๆ รวมทั้งท่าทีที่แสดงออกที่บ่งถึงสภาพของจิตใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นนามธรรม และเป็นส่วนที่ทำให้เกิดการแสดงออกด้านการปฏิบัติ แสดงให้ทราบถึงแนวทางของการสนองตอบของบุคคลต่อสิ่งเร้า

3. ประโยชน์ของทัศนคติ

มนต์เสก ตรีภูวนานิชย์ (2544, หน้า 7-8) ได้กล่าวว่า ประโยชน์ของทัศนคติ คือ

1. ช่วยทำให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว โดยการจัดระบบสิ่งของต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ตัว
2. ช่วยให้บุคคลหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดี หรือปกปิดความจริงบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งนำ

ความไม่พอใจมาสู่ตัว

3. ช่วยในการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมที่สลับซับซ้อน ซึ่งการมีปฏิริยาตอบโต้หรือกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดออกไปนั้น ส่วนมากจะทำในสิ่งที่นำความพอใจมาให้ หรือเป็นบำเหน็จจากสิ่งแวดล้อม

4. ช่วยให้บุคคลสามารถแสดงออกถึงค่านิยมของตัวเอง ซึ่งนำความพอใจมาให้บุคคลนั้น ในส่วนที่ช่วยให้ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมนั้น ดังจะเห็นในกลุ่มของบุคคลที่มีทัศนคติเหมือนกันนั้นมักเข้ากันได้ง่าย เช่น บุคคลที่มีทัศนคติไปในทางที่ชอบกีฬา มักจะเข้ากันได้ โดยการพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องกีฬาที่ชอบเหมือนกัน เช่น ท่านที่ชอบกีฬาฟุตบอลยิ่งจะทำตัวสนิทสนมกันได้ง่ายและรวดเร็ว

สุวัฒน์ บุญลา (2545, หน้า 12) ได้กล่าวว่า ประโยชน์ของทัศนคติ มีองค์ประกอบดังนี้

1. ช่วยทำให้เข้าต่อสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว โดยการจัดรูปหรือจัดระบบสิ่งของต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเรา
2. ช่วยให้เรา มี self-esteem โดยช่วยให้บุคคลหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดีหรือปกปิด

ความจริงบางอย่าง ซึ่งนำความไม่พอใจมาสู่ตัวเขา

3. ช่วยให้ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมที่สลับซับซ้อน ซึ่งการมีปฏิริยาตอบโต้ หรือกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดออกไปนั้น ส่วนมากจะทำในสิ่งที่นำความพอใจมาให้หรือเป็นบำเหน็จรางวัล จากสิ่งแวดล้อม

4. ช่วยให้บุคคลสามารถแสดงออกถึงค่านิยมของตนเอง ซึ่งแสดงว่า ที่คนนั้นนำความพอใจมาให้บุคคลนั้น

ชาติชาย เจียมศรีพงษ์ (2550, หน้า41) ได้กล่าวว่า ประโยชน์ของทัศนะว่ามี 4 ประการ คือ

1. การให้ความเข้าใจ (understanding of knowledge function) ที่คนหลายอย่างช่วยให้เข้าใจโลกและสภาพแวดล้อม ได้เรียนรู้ และเข้าใจการกระทำของบุคคลในสังคม สามารถอธิบายและคาดคะเนการกระทำของคนเองและบุคคลอื่น

2. การป้องกันตนเอง (ego-defense of pretext their self-esteem) บ่อยครั้งที่บุคคลจำเป็นต้องหาทางออกให้กับตนเองเพื่อความสบายใจ เป็นคนว่าคนที่ชอบพูดว่าคนอื่นตรงๆก็จะหาทางออกไปป้องกันตนเองว่า การที่ทำเช่นนั้นก็เพราะมีความจริงใจกับเพื่อน

3. การในการปรับตัว (adjective function or need satisfaction) ที่คนจะช่วยบุคคลในด้านการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคม โดยปกติบุคคลมักจะคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับเป็นสำคัญ และจะพัฒนาทัศนคติแนวทางที่คาดว่าจะสนองความต้องการของคนได้ เช่น คนหันมาชอบการศึกษาเล่าเรียนเพราะเชื่อว่าการศึกษาลงจะช่วยให้มีชีวิตดีขึ้น

4. การแสดงออกซึ่งค่านิยม (value expression) ที่คนจะช่วยให้บุคคลได้แสดงออกซึ่งค่านิยมของตนเอง

สมิท, และ คาทส (Smith, & Katz, 1996, P.9) ได้กล่าวว่า ประโยชน์ของทัศนะมี 4 ประการ คือ

1. หน้าที่ให้ความเข้าใจ (understanding or knowledge) ที่คนหลายอย่างช่วยให้เข้าใจโลกและสภาวะแวดล้อม ได้เรียนรู้และเข้าใจการกระทำของบุคคลในสังคมสามารถอธิบายและคาดคะเนการกระทำของคนเองและบุคคลอื่น

2. หน้าที่ป้องกันตนเอง (ego-defense or pretext their self-esteem) บ่อยครั้งที่บุคคลจำเป็นต้องหาทางออกให้กับตนเอง เพื่อความสบายใจเป็นต้นว่า การที่ตนเองทำเช่นนั้นก็เพราะมีความจริงใจกับเพื่อนฝูง

3. หน้าที่ในการปรับตัว (adjective function or need satisfaction) ที่คนจะช่วยบุคคลในด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และสังคมโดยปกติจะคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับเป็นสำคัญ และพัฒนาทัศนคติตามแนวทางที่คาดว่าจะตอบสนองความต้องการของตนเองได้ เช่น คนหันมาชอบการศึกษาเล่าเรียนเพราะเชื่อว่าการศึกษาลงจะช่วยให้มีชีวิตที่ดีขึ้น

4. หน้าที่แสดงออกซึ่งค่านิยม (value expression) ที่คนคิดช่วยให้บุคคลได้แสดงออกซึ่งค่านิยมของตนเอง ตัวอย่าง คนที่มีความซื่อสัตย์มากก็จะแสดงออก โดยการไม่ฉ้อราษฎร์บังหลวง

จากประโยชน์ของทักษะที่กล่าวมานี้พอสรุปได้ว่า ประโยชน์ของทักษะ คือ ทักษะของบุคคลย่อมแสดงความรู้สึก อารมณ์ต่อสิ่งเร้าเกิดเป็นการปฏิบัติเช่นเดียวกับการปฏิบัติงาน ถ้าบุคคลมีทักษะต่องานในด้านบวกจะทำให้งานที่ปฏิบัตินั้น เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลมีทักษะต่องานในด้านลบ จะทำให้งานต้องประสิทธิภาพลงไปอย่างไรก็ตามการที่บุคคลจะมีทักษะในด้านบวกหรือลบต่อสิ่งใด ๆ ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ รวมทั้งสภาวะแวดล้อมด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด

1. ความหมายของการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด

ศุภศักดิ์ พงษ์อนันต์, อารยา เจริญกุล, และวิद्या ไชยิตสรังคกุล (2541, หน้า 4) ได้กล่าวว่า การดำเนินงานป้องกันยาเสพติด หมายถึง กิจกรรมหรืองานต่างๆ ที่จำเป็นต้องมีการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ กิจกรรมทุกกิจกรรมที่ต้องทำ ควรแยกแยะให้ชัดเจน กำหนดผู้รับผิดชอบและเวลาที่เริ่มต้นและสิ้นสุดของแต่ละกิจกรรม รวมทั้งพิจารณาถึงข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบที่มีในการดำเนินงานตามแผนด้วย

ทักษิณ ชินวัตร (2545, หน้า 6) ได้กล่าวว่า แนวทางการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ว่าจะต้องตัดวงจรปัญหา 3 ประการ คือ 1) การลดความต้องการตัวยานในกลุ่มผู้เสพ (demand) โดยนำกลุ่มผู้ติดยาเข้ารับการบำบัดรักษา โดยแก้ไขกฎหมายให้ผู้เสพยาเสพติดเป็นผู้ป่วย 2) การควบคุมตัวยานและผู้ค้ายาเสพติด (supply) เป็นการสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน การปราบปราม การควบคุมสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติด 3) การป้องกันกลุ่มผู้ที่ยังไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดไม่ให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด potential demand เป็นการป้องกันผู้บริสุทธิ์ไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด โดยการสร้างแนวทางในการสนับสนุนกิจกรรมที่สอดคล้องกับพฤติกรรมและความสนใจของเยาวชน

สมศักดิ์ แยมมุ่น (2548, หน้า 22) ได้กล่าวว่า การดำเนินงานป้องกันยาเสพติด หมายถึง กิจกรรม (activity) หรืองานซึ่งจะต้องดำเนินการให้โครงการบรรลุวัตถุประสงค์ เริ่มตั้งแต่ระยะเตรียมโครงการ จะรวบรวมกิจกรรมทุกอย่างไว้แล้วนำมาจัดลำดับว่าควรจะทำสิ่งใดก่อน - หลัง หรือปฏิบัติพร้อมๆ กัน แล้วเขียนไว้ตามลำดับจนถึง ขั้นสุดท้าย

แดนเจอ (Langer, 1973, ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้กล่าวว่า การดำเนินงานในการแก้ไขปัญหายาเสพติดมี 2 มาตรการ คือ 1) มาตรการระยะสั้น คือ การลดปริมาณยาเพื่อจำกัดปริมาณยาเสพติดที่ผู้ติดต้องการใช้ให้น้อยลง และ 2) มาตรการระยะยาว คือ การให้

การศึกษาแก่ประชากรกลุ่มที่ไม่ได้ใช้ยาเพื่อไม่ให้ใช้ยานองวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ เพื่อลดความต้องการยาในสังคมลง

เรทก้า (Retka, 1982, ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้กล่าวว่า การดำเนินงานป้องกันขึ้นพื้นฐานว่าการปราบปรามเป็นวิธีหนึ่ง ในการช่วยด้านป้องกันแต่หลักของการป้องกันมี 2 ประการ คือ 1) การป้องกันเพื่อมิให้คนใช้ยาในครั้งแรก (primary prevention) และ 2) กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อมิให้ผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัดรักษาแล้วกลับไปเสพยาเสพติดอีก (thirtiary prevention)

จากความหมายของการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดที่กล่าวมานี้พอสรุปได้ว่าการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด หมายถึง กิจกรรม (activity) หรืองานต่างๆ ซึ่งจะต้องดำเนินการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ของคณะกรรมการป้องกันยาเสพติด ในสถานศึกษา เกี่ยวกับด้านการวางแผน ด้านการจัดรูปงาน ด้านการดำเนินงาน และด้านการประเมินผลในการปฏิบัติการดำเนินการป้องกันยาเสพติด เพื่อหยุดปัญหาที่เกิดจากยาเสพติด ก่อนที่ปัญหาจะเกิดขึ้น อันจะเป็นผลในการป้องกันและลดปริมาณยาเสพติด และผู้ติดยาเสพติดให้น้อยลง

2. การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดตามแนวคิดของรัฐบาล

ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัดสระบุรี (2552, หน้า 1) ได้กล่าวว่า ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของประชาชนและเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ ซึ่งรัฐบาลได้ตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหายาเสพติด จึงกำหนดให้เป็นนโยบายสำคัญและจำเป็นเร่งด่วนของรัฐบาลที่จะต้องเร่งดำเนินการ โดยการผลักดันของทุกภาคส่วนของสังคมร่วมกันเพื่อให้สามารถป้องกันและแก้ไขสถานการณ์ปัญหายาเสพติดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้โดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 บัญญัติให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดมาตรการและแผนงาน ในการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด และดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประกอบกับพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ.2551 บัญญัติให้ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มีอำนาจหน้าที่รักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังๆ ที่กระทบต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรและความสงบเรียบร้อยในสังคม เพื่อการนี้ นายกรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้ลงนามในคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 82/2552 และคำสั่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่ 1/2552 เรื่องยุทธศาสตร์และกลไกการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามนโยบายของรัฐบาล ลงวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ.2552

2.1 วัตถุประสงค์หลัก

ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัดสระบุรี (2552, หน้า 8) ได้กล่าวว่า เพื่อยุติสถานการณ์ การแพร่ระบาดของยาเสพติดเอาชนะปัญหาเสพติดอันเป็นภัยคุกคาม ต่อความมั่นคงของชาติให้ได้อย่างรวดเร็ว ชจัดความเดือดร้อนของประชาชน

2.2 ยุทธศาสตร์

ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัดสระบุรี (2552, หน้า 9-10) ได้กล่าวว่า เพื่อลดจุดอ่อนทั้ง 5 ที่ส่งผลให้ปัญหาเสพติดของประเทศมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น จึงกำหนดยุทธศาสตร์ 5 รั้วป้องกัน เพื่อเป็นเกราะคุ้มกันภัยยาเสพติดในแต่ละระดับ โดยในแต่ละ รั้วป้องกัน จะมุ่งตรงไปสู่เป้าหมายการควบคุมผู้เสพ ผู้ค้ายาเสพติดและกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาส เข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้มากที่สุด จึงจะเป็นการสร้างแนวป้องกันอย่างแท้จริง และสามารถควบคุมปัญหาได้

คำว่า รั้ว หมายถึง การสร้างภูมิคุ้มกัน สร้างกิจกรรม สร้างกระบวนการทำงาน เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและประชาชนได้ดำเนินการร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและบูรณาการมาตรการ ให้สามารถดำเนินการต่อสู้ผู้เสพ ผู้ค้ายาเสพติด และกลุ่มเสี่ยงมิให้เข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ โดยกำหนด 5 รั้วป้องกันในการควบคุมและลดปัญหา ดังนี้

รั้วชายแดน คือ การสร้างกิจกรรม กระบวนการทำงานตามมาตรการ เสริมความเข้มแข็งป้องกันการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดนที่กำหนดเป็นเป้าหมายที่จะดำเนินการ

รั้วชุมชน คือ การสร้างกิจกรรม กระบวนการทำงานทุกมาตรการ เสริมความเข้มแข็งมีภูมิคุ้มกันด้านยาเสพติดในระดับหมู่บ้าน/ชุมชนที่กำหนดเป็นเป้าหมาย

รั้วสังคม คือ การสร้างกิจกรรม กระบวนการทำงาน จัดระเบียบสังคม แบบบูรณาการขจัดปัจจัยเสี่ยงที่เป็นเงื่อนไขทางลบทุกประเภท เสริมสร้างปัจจัยทางบวก ที่ส่งผลต่อการสร้างภูมิคุ้มกันต่อปัญหาเสพติด เพื่อให้สังคมทุกจังหวัดมีความเข้มแข็ง

รั้วโรงเรียน คือ การสร้างกิจกรรม กระบวนการทำงาน เสริมความเข้มแข็ง ในโรงเรียนสถานศึกษา และให้เยาวชนรุ่นใหม่มีภูมิคุ้มกันต่อต้านยาเสพติด

รั้วครอบครัว คือ การสร้างกิจกรรม กระบวนการทำงาน เสริมความเข้มแข็ง ให้กับสถาบันครอบครัว ให้มีภูมิคุ้มกันด้านยาเสพติดมากขึ้น เป็นหน่วยพื้นฐานของสังคมที่ดี

2.3 โครงการ รั้วโรงเรียน : โรงเรียนป้องกันยาเสพติด

2.3.1 สถานการณ์

ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัดสระบุรี (2552, หน้า 19) ได้กล่าวว่า

1) ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในเยาวชนถือเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีสำคัญมากที่สุด และมีสัดส่วนมากที่สุด มากกว่ากลุ่มประชากรกลุ่มอื่นๆ ทั้งนี้เพราะจำนวนเยาวชนส่วนใหญ่ที่สุดในประเทศไทยร้อยละ 90 อยู่ในระดับสถานศึกษาระดับต่างๆ

2) จากการประมวลปัญหาสถานศึกษา พบว่า อยู่ในภาวะอ่อนแอแทบไม่มีภูมิคุ้มกันต้านยาเสพติดได้อย่างทั่วถึง ยังไม่มีระบบปฏิบัติการอย่างชัดเจนในการป้องกันและแก้ไขปัญหากลุ่มเสี่ยงและยาเสพติดในสถานศึกษา ข้อจำกัดเหล่านี้ มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหา ยาเสพติดและพฤติกรรมเสี่ยงในพื้นที่

3) ปัญหาของเยาวชนในสถานศึกษาในปัจจุบัน มิใช่เป็นปัญหาใดปัญหาหนึ่งเป็นการเฉพาะ แต่เป็นปัญหาร่วมในหลายๆ ปัญหา เยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ก็จะมีพฤติกรรมเสี่ยงในเรื่องอื่นเช่นเดียวกัน เช่น หนีเรียน มั่วสุมยาเสพติด ก้าวร้าว สูบบุหรี่ ดื่มของมึนเมา ไม่สนใจในการเรียน ฯลฯ ดังนั้น มาตรการแก้ไขปัญหาของเยาวชนในสถานศึกษา จึงต้องบูรณาการร่วมกันในหลายปัญหา

2.3.2 เป้าหมาย

ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัดสระบุรี (2552, หน้า 20) ได้กล่าวว่า

1) กำหนดเป้าหมายโรงเรียน/สถานศึกษาที่จะดำเนินการในทุกจังหวัด ให้มีภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็งในการป้องกันยาเสพติดและปัญหาอื่น โดยมุ่งเน้นสถานศึกษาในระดับประถมศึกษา (ขยายโอกาส) มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษาและสถานศึกษาของเอกชน

2) กำหนดกลุ่มเยาวชนในโรงเรียน/สถานศึกษาตามความเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการออกเป็น 3 กลุ่ม โดยมีความเร่งด่วนตามลำดับ ดังนี้

เร่งด่วนที่สุด ได้แก่ เยาวชนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดแล้ว ทั้งที่เป็น ผู้เสพ/ผู้ใช้ ผู้มีอาการเสพติด และผู้ค้ายา ถือเป็นเป้าหมายที่จะดำเนินการแรกสุด

เร่งด่วนรองลงมา ได้แก่ เยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อปัญหาต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้วและโอกาสสูงที่จะเกี่ยวข้องกับปัญหา ยาเสพติด จากประมาณการจำนวนกลุ่มเยาวชนประเภทนี้ จะมีประมาณ 10% ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดในแต่ละสถานศึกษา

ปกติทั่วไป ได้แก่ เยาวชนทั่วไปที่ยังไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติดซึ่งถือเป็นเยาวชนที่มีจำนวนมากที่สุด

2.3.3 การปฏิบัติ

ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัดสระบุรี (2552, หน้า 21) ได้กล่าวว่า

1) ให้ถือเป็นนโยบายว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน/สถานศึกษาเป็นนโยบายสำคัญที่จะต้องดำเนินการอย่างจริงจัง และสถานศึกษาใดที่สำรวจพบข้อมูลปัญหาดังกล่าว จะไม่ถือเป็นข้อบกพร่องของผู้บริหาร

2) แต่ละโรงเรียน/สถานศึกษา สํารวจและจัดทำข้อมูล ค้นหาผู้เสพ/ผู้ติด/ผู้ค้า ยาเสพติด และเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผน และติดตามผล จำแนกสถานะของเด็กและเยาวชนตามลักษณะของความเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ได้แก่ ผู้เสพ ผู้ติด และผู้ค้า ยาเสพติด

3) แก้ไขปัญหาเยาวชนที่มีพฤติการณ์ด้านยาเสพติดแล้วโดยเร่งด่วน โดยแบ่งเป็นประเภท คือ

เยาวชนที่มีพฤติการณ์เสพยาเสพติด ให้อือ เยาวชนเหล่านี้เป็นผู้ป่วยที่จะต้องนำเข้าสู่การบำบัดรักษาทุกคนในรูปแบบที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ เช่น จัดค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมระยะสั้นทั้งภายในสถานศึกษาหรือสถานที่ภายนอก เข้าบำบัดแบบสมัครใจในสถานบำบัดทั้งในรูปของเป็นกลุ่มและรายบุคคล ทั้งในรูปแบบของคนไข้นอกและคนไข้ใน และเข้าสู่ระบบบังคับบำบัดในกรณีที่เป็นผู้มีอาการเสพติดที่จะต้องบำบัดในระยะยาว ฯลฯ ทั้งนี้ ให้สถานศึกษา กำหนดแนวทางในด้านการเรียนที่เหมาะสมในช่วงหรือภายหลังการบำบัดรักษา

เยาวชนที่มีพฤติการณ์ค้า ซึ่งต้องดำเนินการอย่างจริงจัง มิให้เป็นผู้จัดหาและกระจายยาในโรงเรียน/สถานศึกษา โดยว่ากล่าวตักเตือนในกรณีเห็นว่า กระทำได้ หรือให้เจ้าหน้าที่ปราบปรามฯ ใช้มาตรการลงโทษทางกฎหมายเป็นกรณี

4) แก้ไขปัญหาเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงและมีโอกาสสูงต่อการเข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยแต่ละสถานศึกษาจึงต้องมีวิธีการที่เหมาะสมในการเข้าถึงกลุ่มเยาวชนเหล่านี้เพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงได้มากที่สุดโดยมีวิธีที่สำคัญคือ

จัดกิจกรรมที่เข้าถึงเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงโดยตรง เช่น อบรมค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม อบรมโครงการพัฒนาคุณธรรมกิจกรรมค่ายอาสาพัฒนาชุมชน กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณะและบริการชุมชนกิจกรรมกีฬาอบรมทักษะชีวิต รวมกลุ่มเยาวชนเพื่อจัดทำกิจกรรมทางบวก เล่นดนตรี ฯลฯ

จัดให้มีระบบช่วยเหลือในโรงเรียน/สถานศึกษา ให้แต่ละสถานศึกษามอบครูที่ปรึกษาหรือครูที่สามารถเข้าถึงเยาวชนกลุ่มเสี่ยง เป็นผู้ที่คอยให้คำปรึกษา แนะนำ เรื่องต่างๆ ให้กับเยาวชนเหล่านี้ ลดพฤติกรรมเสี่ยงให้มากที่สุด

จัดระบบร่วมกับกลไกภายนอกในการดูแล สอดส่องเยาวชนกลุ่มเสี่ยง โดยให้ทุกจังหวัดสร้างกลไกเฝ้าระวังสอดส่องความประพฤติของเยาวชนกลุ่มเสี่ยงและทั่วไปภายนอกโรงเรียน ซึ่งอาจจะร่วมกับเจ้าหน้าที่ที่ส่งเสริมความประพฤตินักเรียน เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชน ฯลฯ รวมทั้งผู้ปกครอง เพื่อร่วมเป็นกลไกสอดส่องดูแลในเรื่องนี้

5) สร้างภูมิคุ้มกัน ป้องกันยาเสพติดให้กับเยาวชนทั่วไป เพื่อไม่ให้เยาวชนกลุ่มนี้เข้าสู่พฤติกรรมเสี่ยงและเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยมีกิจกรรมที่สำคัญที่แต่ละโรงเรียน/สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้คือ

การพัฒนาและสร้างเสริมทักษะชีวิต ได้แก่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิชา เฉพาะ เช่น จริยธรรม ค่ายพัฒนาคุณธรรม กิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น ลูกเสือเนตรนารี การ เรียนรู้นอกหลักสูตร เช่น กิจกรรมสอนศาสนาวันหยุด สอนศิลปะ ฯลฯ

กิจกรรมทางเลือก ขึ้นกับความสนใจของเยาวชน เช่น กิจกรรมวิชาการ (เรียน พิเศษค่ายวิทยาศาสตร์) กีฬา (ฝึกสอน การซ้อม การแข่งขัน) ศิลปะ(ทัศนกรรม จิตกรรม คนตรี) พัฒนาอาชีพ (ฝึกอาชีพ ฝึกงาน ทำงานพิเศษ) ฯลฯ

กิจกรรมสอดคล้องคุณได้แก่จัดตั้งผู้ปกครองในโรงเรียนและชุมชน จัดตั้ง กลุ่ม เพื่อนที่ปรึกษาเพื่อดูแลกลุ่มเพื่อนด้วยกันจัดตั้งอาสาสมัครในชุมชน

กิจกรรมที่จะดำเนินงานกับเยาวชนทั่วไปนี้ สามารถไปใช้กับเยาวชนได้ 2 ประเภทข้างต้นได้ตามความเหมาะสม

6) จัดทุกระดับให้มีระบบกลไก กิจกรรมร่วมที่สนับสนุนเยาวชนในโรงเรียน/ สถานศึกษา 4 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 จัดกลไกเฝ้าระวังสอดส่องความประพฤติของนักเรียน นักศึกษา โดยมีหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ปฏิบัติในขณะนี้เช่นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมความประพฤติ นักเรียน

กิจกรรมที่ 2 จัดทำโครงการบ้านหลังเรียน โดยจัดหาพื้นที่สถานที่ที่เหมาะสม กับการจัดกิจกรรม หลังเลิกเรียนให้เกิดประโยชน์ ไม่ไปมีวุ่นวายและมีพฤติกรรมเสี่ยง โดยเสริม กิจกรรมสร้างสรรค์ เช่นดนตรี ศิลปะ กีฬา คอมพิวเตอร์ ฯลฯ

กิจกรรมที่ 3 จัดส่งเสริมกิจกรรมคุณธรรม โดยมีพระวิทยากรพระสงฆ์ที่ประจำ อยู่โรงเรียนรวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เหมาะสมฯเข้าดำเนินการอบรมสั่งสอนป้องกันยาเสพติด หรือโครงการเข้าค่ายพัฒนาคุณธรรม แก่เยาวชนในสถานศึกษาที่เป็นเป้าหมาย

กิจกรรมที่ 4 จัดให้มีสภาเยาวชนจังหวัดตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและ เยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550 เพื่อเป็นจุดรวมในการประสานงานเยาวชนแห่งชาติ โดยมี การเลือกสรรผู้แทนที่มีกิจกรรมในด้านสังคม และมีเวทีเสนอความคิดเห็นต่อผู้บริหาร และผู้ที่ เกี่ยวข้อง

7) จัดกิจกรรมสร้างกระแสป้องกันยาเสพติดวงกว้างให้เป็นกระแสในสังคม ให้เป็นผู้เฝ้าระวังปัญหาเสพติดโดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน โดยให้หน่วยงานและจังหวัดร่วมกัน สร้างกระแสอย่างจริงจัง

8) เสริมความเข้มแข็งให้กับกลไกการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ในสถานศึกษา ทั้งระดับส่วนกลาง และระดับจังหวัด ให้มีประสิทธิภาพในการหยุดยั้งปัญหาของ เยาวชนได้โดย

ส่วนกลาง กระทรวงศึกษาธิการจัดตั้งกลไกอำนวยการและบูรณาการร่วมกับ หน่วยงานในสังกัด กระทรวง/กรมอื่นที่เกี่ยวข้อง รับผิดชอบภารกิจนี้ในขอบเขตจังหวัด

ในระดับจังหวัด ให้ทุกจังหวัด จัดตั้งกลไกการป้องกันในรูปของการทำงาน และแก้ไข โดยมีรองผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน

ในโรงเรียน/สถานศึกษา ให้มอบหมายแต่งตั้งคณะบุคคลร่วมรับผิดชอบ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในสถานศึกษา และจัดอบรมอย่างชัดเจน ให้ความรู้และวิธีทำงาน

2.3.4 ความรับผิดชอบ

ศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดจังหวัดสระบุรี (2552, หน้า 22) ได้กล่าวว่า

- 1) ผู้รับผิดชอบหลัก : ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
- 2) เจ้าภาพหลัก : กระทรวงศึกษาธิการ(สำนักงานปลัดกระทรวง/สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน/สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา/สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ/สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา)
- 3) เจ้าภาพร่วม : กระทรวงมหาดไทย (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น/กทม.)
- 4) หน่วยรอง : กระทรวงพัฒนาสังคม/กระทรวงวัฒนธรรม
- 5) กลไกประสานงาน : คณะอำนวยการปฏิบัติงานแก้ไขในสถานศึกษา หรืออนุกรรมการ
- 6) ผู้รับผิดชอบพื้นที่ : ผู้ว่าราชการจังหวัด/ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัด

3. การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดตามแนวคิดของกระทรวงสาธารณสุข

วัลลภ ไทยเหนือ (2552) ได้กล่าวว่า แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดของกระทรวงสาธารณสุข ว่า กระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานหลักและร่วมรับผิดชอบเพื่อตอบสนองนโยบายสำคัญเร่งด่วนของรัฐบาลในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตามยุทธศาสตร์พลังแผ่นดิน เพื่อเอาชนะยาเสพติด และแผนแม่บทเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ซึ่งได้มีการกำหนดให้ทุกองคาพยพในสังคมต้องผนึกกำลังให้เป็น พลังแผ่นดินเพื่อเอาชนะยาเสพติดให้ได้โดยเร็ว โดยมีแนวทางในการเอาชนะยาเสพติดระดับชาติ 9 แนวทาง ภายใต้กรอบนโยบายและมาตรการการคัดกรองปัญหาเสพติดทั้ง 3 วงจร คือ 1) การป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปใช้ยาเสพติด 2) การป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้เสพและผู้ติดยาเสพติด 3) การปราบปรามผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้ที่เกี่ยวข้องพัน ด้วย สารตั้งต้น เคมีภัณฑ์ และอุปกรณ์ในการผลิตยาเสพติด (supply) ซึ่งจะต้องใช้กลไกและมาตรการแก้ไขปัญหา เชิงบูรณาการทั้งระบบโดยยึดพื้นที่เป็นตัวตั้งทั้งการปราบปราม การบำบัด และการป้องกัน กระทรวงสาธารณสุขจึงได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดของกระทรวงสาธารณสุข ปี 2552 ขึ้น เพื่อรองรับนโยบาย แนวทางและมาตรการในระดับชาติ โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์จุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และ

ยุทธศาสตร์ของ กระทรวงสาธารณสุขที่สอดคล้องสัมพันธ์กับระดับชาติ โดยมียุทธศาสตร์ของ กระทรวงสาธารณสุข 3 ยุทธศาสตร์หลัก และ 11 ยุทธศาสตร์รอง ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ เพื่อการป้องกันและ แก้ไขปัญหาผู้เสพติด/ผู้ติดยาเสพติด โดยยึดครอบครัวและชุมชนเป็นหลักในการดำเนินงาน ในกลุ่มผู้เสพติดตัววงจรการเป็นผู้ติดยา และกลุ่มผู้ติดยาให้การบำบัดรักษาแบบองค์รวมทั้งในเชิงรุก และเชิงรับที่มีคุณภาพมาตรฐานเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายทั้งในระบบสมัครใจ ระบบบังคับ และระบบต้องโทษ และจะต้องมีระบบติดตามผลการบำบัดรักษาเป็นเวลา 1 ปี เพื่อไม่ให้ กลับมาเสพติดซ้ำ มี 4 ยุทธศาสตร์รอง คือ 1) พัฒนาศักยภาพและคุณภาพการบำบัดรักษาและ ฟื้นฟูสมรรถภาพให้ครอบคลุมพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายทุกระดับ 2) พัฒนาระบบฐานข้อมูล ระบบรายงาน ระบบติดตามและเฝ้าระวังปัญหา ยาเสพติด 3) ศึกษา วิจัย พัฒนาองค์ความรู้และ เทคโนโลยีด้านยาเสพติด และ 4) สนับสนุนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ

2. ยุทธศาสตร์การปลูกฝังแผ่นดินและการป้องกัน เพื่อการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาส เข้าไปใช้ยาเสพติด (potential demand) โดยให้ประชาชนกลุ่มเสี่ยงและประชาชนทั่วไปได้รับรู้ ข้อมูลข่าวสาร และองค์ความรู้ที่รวดเร็ว มีภูมิคุ้มกันและทักษะชีวิต มีระบบเฝ้าระวังและ ให้การช่วยเหลือป้องกันไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ทำให้ไม่มีผู้เสพติดยาเสพติดรายใหม่ ตลอดจนปรับทัศนคติของสังคมให้ถือผู้เสพ และผู้ติดยาเสพติดคือผู้ป่วยที่จะต้อง ให้การช่วยเหลือเกื้อกูล และให้ผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดสมัครใจเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพที่เหมาะสม มี 4 ยุทธศาสตร์รอง คือ 1) รณรงค์ปลูกจิตสำนึกและ สร้างกระแสนิยมที่เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด 2) การเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ทางจิตใจให้แก่เยาวชน 3) พัฒนาทักษะชีวิตและเครือข่ายการป้องกันและช่วยเหลือ และ 4) สนับสนุนการตรวจพิสูจน์

3. ยุทธศาสตร์การควบคุมตัวยาและสารเคมี เพื่อการควบคุมตัวยาสารเคมี สารตั้งต้น ผู้ผลิต และ ผู้ค้าเสพติด โดยการควบคุมตรวจสอบสถานประกอบการ ร้านขายยา สถานพยาบาล สถานที่ผลิตและสถานที่นำเข้าเพื่อจำหน่าย ไม่ให้มีการลักลอบนำตัวยาสารเคมี ไปใช้ในทางที่ผิดและนำไปผลิตยาเสพติด ตลอดจนเฝ้าระวังการแพร่ระบาดของวัตถุเสพติด และคุ้มครองผู้บริโภคด้านผลิตภัณฑ์วัตถุเสพติดมี 3 ยุทธศาสตร์รอง คือ 1) ควบคุมตรวจสอบ การนำเข้า 2) ควบคุมตรวจสอบการกระจาย และ 3) ควบคุมตรวจสอบการใช้ภายใต้ ยุทธศาสตร์หลักและยุทธศาสตร์รองของกระทรวงสาธารณสุขดังกล่าวข้างต้น ได้กำหนด แนวทางและมาตรการการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

1. การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพและผู้ติดยาเสพติด 1) บูรณาการ เป้าหมาย แผนงาน และงบประมาณทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 2) พัฒนามาตรฐานและ รับรองมาตรฐานสถานบำบัดรักษา ยาเสพติด ให้มีการบำบัดรักษาที่เป็นเอกภาพและมาตรฐาน

เดียวกัน รวมทั้งถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมแก่บุคลากรในสถานบริการสุขภาพทั้งภาครัฐและเอกชนในทุกกระดับ 3) ค้นหา จำแนกผู้เสพ/ผู้ติด และวางแผนการบำบัดรักษาตามโปรแกรมที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย 4) สร้างเครือข่ายการบำบัดรักษาในพื้นที่ โดยจัดให้มีบริการเพื่อรองรับการส่งต่อผู้ป่วย และมีการนิเทศติดตามประเมินผลการบำบัดรักษาเชิงผลสัมฤทธิ์ที่ได้มาตรฐาน มีการติดตามหลังการรักษา 1 ปี 5) ขยายศักยภาพการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดและการติดตามผลถึงระดับชุมชน โดยใช้ศูนย์สุขภาพชุมชน (PCU) และสถานเฝ้าระวังเป็นฐาน และขยายการบำบัดรักษาในพื้นที่ที่มีการระบาดรุนแรง/ปานกลาง และ 6) สนับสนุนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในชุมชนและสถานศึกษา

2. การปลูกฝังแผ่นดินและการป้องกัน โดยการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มุ่งเน้นในกลุ่มเด็กและเยาวชน และกลุ่มเสี่ยง 1) การปรับเปลี่ยนทัศนคติให้ถือผู้ติดและผู้เสพเป็นผู้ป่วย ควรได้รับการช่วยเหลือให้อยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และการรณรงค์ให้ผู้เสพ/ผู้ติดเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาที่เหมาะสมทั้งในสถานบำบัดและในชุมชน ภายใต้อาณัติโครงการใครคิดว่ายากมีขึ้น 2) โครงการ To Be Number One มีการจัดตั้งชมรม To Be Number One และรณรงค์ผ่านสื่อและเยี่ยมชุมชนพื้นที่พิเศษ ตลอดจนการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันและทักษะชีวิต และ 3) การขยายระบบเครือข่ายการป้องกันและช่วยเหลือในสถานศึกษา/สถานประกอบการ/สถานบริการสาธารณสุข

3. การควบคุมตัวยา สารเคมี และสารตั้งต้นในการผลิตยาเสพติด ทั้งการนำเข้า การกระจาย และการใช้ 1) เน้นควบคุมตรวจสอบสารกาเฟอีน (cafein) และยาแก้ไอที่มีสารโคเดอีน (codeine) เป็นส่วนผสม 2) จัดตั้งคลังข้อมูลตัวยาและสารเคมี เพื่อเป็นระบบเฝ้าระวังเตือนภัยและประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร 3) การประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อสกัดกั้นไม่ให้มีการลักลอบนำเข้าตัวยาและสารเคมีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และ 4) สนับสนุนการตรวจวิเคราะห์และตรวจพิสูจน์วัตถุเสพติดเพื่อการควบคุมและปราบปรามยาเสพติด

4. การพัฒนาระบบและการบริหารจัดการ 1) การจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดของกระทรวงสาธารณสุข เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานงานและปฏิบัติการในทุกเรื่อง 2) การพัฒนาระบบข้อมูลยาเสพติด ระบบรายงาน ระบบเฝ้าระวังระบบฐานข้อมูลผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดให้ครอบคลุม สามารถเข้าถึง และใช้ประโยชน์ได้ทันเวลา 3) การปรับแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการฯ เพื่อของบประมาณเพิ่มเติมสำหรับสนับสนุนให้จังหวัดเพื่อการบริหารจัดการและนิเทศติดตามการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด 4) จัดทำแนวทางการกำหนดความรับผิดชอบของหน่วยงานสาธารณสุขในส่วนภูมิภาค เพื่อให้มีการกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบหลักที่ชัดเจนทุกระดับ ทำหน้าที่เป็นแกนกลางประสานการบูรณาการแผนทรัพยากร และการดำเนินงานในแต่ละระดับ 5) การ

จัดทำแนวทางการบริหารจัดการของหน่วยงานสาธารณสุขระดับจังหวัด คู่มือการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพ คู่มือโครงการ To Be Number One คู่มือครอบครัวสุขใจ ปลอดภัย ยาเสพติด สำหรับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานสาธารณสุขใช้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานได้อย่างเป็นเอกภาพ และ 6) การประชุมชี้แจงนโยบาย ยุทธศาสตร์และแนวทางการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดแก่ผู้บริหารงานสาธารณสุขในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคระดับจังหวัด (สสจ. รพศ. รพท. และศูนย์วิชาการที่เกี่ยวข้อง) ทั้งนี้เพื่อให้มีการถ่ายทอดสู่หน่วยงานสาธารณสุขระดับอำเภอและตำบล โดยสำนักตรวจราชการกระทรวงและ คปสข. รับผิดชอบดำเนินการทั่วประเทศ และให้มีการปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดในหน่วยงานสาธารณสุขทุกระดับทั่วประเทศ

5. การประสานงานกับหน่วยงานนอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข 1) ให้มีการบูรณาการเป้าหมายแผนงานและทรัพยากรในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับจังหวัด โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมายเฉพาะ 2) ให้มีการดำเนินการในการแก้ไขปัญหายาเสพติดและผู้ติดยาเสพติดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพที่สอดคล้องกันไปในแนวทางเดียวกัน และช่วยเสริมทรัพยากรซึ่งกันและกัน โดยกระทรวงสาธารณสุขจะเป็นหลักรับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพที่เหมาะสมกับพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย และ 3) ควรสร้างแนวร่วมในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดในชุมชนและในสถานศึกษาให้มากขึ้น ภายหลังจากการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดทั้งในสถานบำบัดและชุมชน ทั้งในระบบสมัครใจ ระบบบังคับบำบัด และระบบต้องโทษ จะต้องประสานให้เกิดการติดตามผลการรักษาเป็นระยะเวลา 1 ปี เพื่อไม่ให้เกิดมาเสพยาเสพติดซ้ำ

ขอให้ทุกหน่วยปฏิบัติการให้เป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการฯ ตลอดจนแนวทางการและแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้อย่างเข้มงวด จริงจัง และต่อเนื่อง เพื่อเอาชนะยาเสพติดในทุกพื้นที่ เพื่อสนองค่านโยบายรัฐบาล และเจตนารมณ์ในการขจัดปัญหายาเสพติดให้หมดสิ้นไป

4. การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดตามแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) ได้กล่าวว่า ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวง และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อชี้แจง การดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหาเสพติด ของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล จึงได้กำหนดแนวทางในการดำเนินงานป้องกันและแก้ปัญหาเสพติด ดังนี้

1. กำหนดยุทธศาสตร์ 9 ประการ ในการป้องกันและแก้ปัญหาสารเสพติด ดังนี้
  - 1) จัดโครงการ "ครอบครัวเข้มแข็ง - โรงเรียนอบอุ่น" เพื่อเชื่อมและหลอมรวมพลังระหว่างบ้าน

และโรงเรียนให้เป็นที่พึ่งแก่เด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง 2) นำศาสนาธรรมสู่เด็กและเยาวชน เพื่อเป็นหลักในการดำรงชีวิตด้วยความร่วมมือระหว่างสถาบันทางศาสนาและโรงเรียน 3) สร้างเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดี และเคารพในประโยชน์สาธารณะเหนือประโยชน์ส่วนตน ด้วยการเข้าร่วมในกิจกรรมตามหลักสูตรและแนวทางของลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้นำเพื่อประโยชน์ และการฝึกตามหลักสูตรของนักศึกษาวิชาทหาร 4) ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ออกกำลังกาย และเล่นกีฬาอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัยเพื่อพัฒนาสุขภาพกายและใจ เสริมสร้างวินัยในตนเองและสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีม 5) ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้เล่นดนตรีเพื่อผ่อนคลายจิตใจและเสริมสร้างสุนทรียภาพ 6) ส่งเสริมกิจกรรมด้านศิลปะ เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้ค้นพบความสามารถของตนเองที่ช่องทางในการแสดงออกและสื่อสารที่หลากหลาย และสร้างเสริมความคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับโลกแห่งอนาคต 7) ให้ความสำคัญแก่การเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น และวัฒนธรรมไทย เพื่อให้เด็กและเยาวชน มีความภาคภูมิใจ และผูกพันต่อรากฐานทางวัฒนธรรมและสามารถเผชิญความเปลี่ยนแปลงด้วยความมั่นคงและรู้เท่าทัน 8) ถือเป็นหน้าที่สำคัญที่โรงเรียนจะต้องจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ความรู้เสริมสร้างจิตสำนึก ทักษะชีวิตและภูมิคุ้มกันด้านความปลอดภัยและอบายมุข และจัดระบบดูแลนักเรียนทุกคนให้ทั่วถึง โดยสร้างเครือข่ายแนะแนวภายในโรงเรียน และ 9) วางแนวทางที่จะร่วมมือกับผู้ปกครอง เพื่อบำบัดรักษาและฟื้นฟูเด็กและเยาวชนผู้หลงติดยาเสพติด

2. กำหนดให้มีคณะกรรมการ/อนุกรรมการ/คณะทำงาน ระดับต่าง ๆ ดังนี้ 1) ระดับกระทรวง แต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธาน และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กับปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นรองประธาน อธิบดีกรมต่าง ๆ ในกระทรวงศึกษาธิการ และผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมเป็นกรรมการ มีหน้าที่กำหนดนโยบายและมาตรการในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนร่วมมือและประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานต่าง ๆ 2) ระดับกรม/หน่วยงานระดับกรม แต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด ระดับกรม มีหน้าที่กำหนดมาตรการเฉพาะ 3) ระดับจังหวัด มอบหมายให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดจัดตั้งหน่วยงานกลางประสานความร่วมมือด้านข้อมูล ข่าวสาร วิชาการ เพื่อเชื่อมโยงกับหน่วยงานภายในและภายนอกกระทรวงศึกษาธิการ 4) ระดับสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษา และ 5) แต่งตั้งคณะทำงานป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่ประสานการดำเนินงานกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกกระทรวงศึกษาธิการ

3. มอบหมายให้สำนักงานกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานประสานการปฏิบัติ

4. มอบหมายให้ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการจัดทำแผนการตรวจราชการเกี่ยวกับการดำเนินการตามนโยบายด้านการป้องกันและแก้ปัญหาสารเสพติด ตลอดจนให้ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จ และความล้มเหลวของการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษา

5. กำหนดแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ปัญหาสารเสพติด ของกระทรวงศึกษาธิการ ปี 2551-2552 และแผนปฏิบัติการของแต่ละกรม/หน่วยงานเรียบร้อยแล้ว ซึ่งแผนฯ นี้ ประกอบด้วยแนวทางสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การรณรงค์และประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความตระหนัก 2) การเสริมสร้างความเข้มแข็งและพลังทางสังคม เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือของภาคีต่างๆ 3) การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและการเฝ้าระวัง เพื่อป้องกันกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ยังไม่ใช้ยาเสพติด มิให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และ 4) การลดปัจจัยเงื่อนไขการก่อปัญหาและการแพร่ระบาดของยาเสพติดเพื่อสกัดกั้นปัจจัยเสี่ยงที่อาจนำไปสู่ปัญหา ยาเสพติด

6. การประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

6.1 กระทรวงศึกษาธิการ ได้ขอความร่วมมือจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในการป้องกันและแก้ปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษา รวม 4 เรื่อง คือ 1) จัดกำลังตำรวจประจำสถานศึกษาทุกแห่ง ๆ ละ 1 นาย ทั่วประเทศ เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานให้ความช่วยเหลือสนับสนุนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษา 2) ขอตำรวจร่วมเป็นวิทยากรในกรณีที่กระทรวงศึกษาธิการจัดการฝึกอบรมครู - อาจารย์ เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา 3) ขอความร่วมมือของกำลังตำรวจไปเฝ้าระวังเป็นพิเศษในกรณีที่สถานศึกษาพบว่ามีเด็กติดสารเสพติดจำนวนมาก ตลอดจนมีความเสี่ยงต่อผู้มีอิทธิพล และ 4) ขอความร่วมมือในการยกย่องเชิดชูตำรวจ ครู หรือบุคลากร/หน่วยงานที่มีผลงานดีเด่นในด้านการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด

6.2 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ร่วมประสานแผนงานโครงการป้องกันและแก้ปัญหาสารเสพติด และร่วมจัดทำแบบสำรวจการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา ซึ่งจะทำการสำรวจภาคเรียนละ 1 ครั้ง

6.3 กระทรวงสาธารณสุข ประสานการดำเนินงาน 1) เกี่ยวกับการเฝ้าระวังพฤติกรรมเด็ก 4 กลุ่ม และความชัดเจนของการตรวจปัสสาวะเด็กในการตรวจหาสารเสพติด เพื่อป้องกันผลกระทบอันจะเกิดกับเด็กที่บริสุทธิ์ 2) พัฒนาศักยภาพครูที่ปรึกษา/ครูแนะแนวระดับมัธยม เพื่อเฝ้าระวังป้องกัน/คัดกรองกลุ่มเสี่ยงในโรงเรียน การสร้างทักษะชีวิต

6.4 กระทรวงกลาโหม 1) กรมการรักษาดินแดน กำลังประสานเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาทหารในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยจะจัดเป็นวิชาเลือก นับหน่วยกิต

และการรับนักศึกษาวิชาทหาร (รต.) เพิ่มในปีการศึกษา 2551 และ 2) ร่วมโครงการค่ายยุวชน ต้านภัยเสพติด ค่ายเพื่อนรักเพื่อน โดยมีกองทัพกเป็นคู่ประสานงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ

5. การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดตามแนวคิดของกระทรวงมหาดไทย

ถาวร เสนเนียม (2552) ได้กล่าวว่า นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาล (นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ) ถือว่าเป็นนโยบายสำคัญเร่งด่วนของรัฐบาลที่ ผู้ว่าราชการจังหวัด หน่วยราชการทุกส่วนในพื้นที่จังหวัดต้องให้ความสำคัญและเร่งรัดการ ดำเนินการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ภายในปีงบประมาณนี้ จึงได้กำหนดแนวทางในการ ดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดดังนี้

1. ให้จังหวัดดำเนินการปรับแผนป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ 5 รั้วป้องกัน ตามสภาพภูมิสังคมและตามเป้าหมายที่รัฐบาลกำหนด โดยให้จังหวัด กำหนดเป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และเกณฑ์เป้าหมายให้ชัดเจน เช่น การบังคับปราบกักรายการ ปราบปรามผู้ค้ารายใหญ่ที่ราย การทำประชาคมครบถ้วนทุกหมู่บ้านหรือไม่ ฯลฯ และให้นำแผน โดยระบุงบประมาณที่ยังไม่ได้ดำเนินการส่งให้ผมภายใน 15 วัน

2. กระทรวงมหาดไทยให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการทำประชาคมโดยวิธีลับ เพื่อค้นหาผู้ค้า/ผู้เสพ/ผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องกระทำด้วยความโปร่งใส และมีส่วนร่วมจากประชาชน ในพื้นที่อย่างแท้จริง และนำบัญชีผู้ค้า/ผู้เสพ/ผู้เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นเป้าหมายที่จะดำเนินการ แก้ไข

3. ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดให้ความสำคัญกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยเป็นประธานการประชุม ศตส.จ. ด้วยตนเอง โดยมีผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด และหัวหน้าส่วนราชการที่เป็นเจ้าภาพยุทธศาสตร์ 5 รั้วป้องกัน ร่วมประชุมด้วยตนเอง ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นถึงความจริงจังและความตั้งใจของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ทุกหน่วยที่จะบูรณาการและประสานการทำงานอย่างเข้มแข็ง โดยขอให้ส่งรายงาน การประชุม ศตส.จ. ให้ผมได้รับทราบตั้งแต่เดือนมกราคม 2552 ถึงปัจจุบัน สำหรับระดับ อำเภอก็ให้นายอำเภอเป็นประธานการประชุม ศตส.อ. ด้วยตนเอง โดยให้ผู้กำกับสถานี ตำรวจภูธรอำเภอ และหัวหน้าส่วนราชการที่เป็นเจ้าภาพยุทธศาสตร์ 5 รั้วป้องกันร่วมประชุม และให้รายงานการประชุม ศตส.อ. ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบทุกเดือน

4. ขอให้ ศตส.จ. ยึดเป้าหมายเป็นฐานในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ ชัดเจน เช่น เป้าหมายหมู่บ้านที่ปราศจากชาวเสพยาเสพติด 15,000 หมู่บ้าน การนำผู้เสพเข้ารับ การบำบัด 120,000 คน ทั้งนี้เพื่อให้เห็นผลงานที่เป็นรูปธรรมภายในระยะเวลาที่จำกัด

5. จากข้อมูลในรายงานการประชุมกระทรวงมหาดไทยประจำเดือนมิถุนายน 2552 การจับกุมนักค้ายาเสพติดตามข้อร้องเรียน 2 เดือนที่ผ่านมา มีการจับกุม 29 คดี ผู้ต้องหา 34 คน สะท้อนให้เห็นส่วนหนึ่งว่าประชาชนยังเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดน้อย จึงต้องการให้ทุกจังหวัดสร้างระบบการร้องเรียน ร้องทุกข์อย่างจริงจัง โดย

ร้องเรียนที่มีมือถือผู้ว่าราชการจังหวัดโดยตรงและร้องเรียนที่ผมโดยตรง ซึ่งได้เปิด คู่ ปณ.11 กระทรวงมหาดไทย เพื่อรับเรื่องร้องเรียนไว้โดยเฉพาะ และขอให้ผู้ว่าราชการจังหวัดส่งเรื่องร้องเรียนทุกเรื่องมาที่ผมด้วย

6. ให้ ศตส.จ./ศตส.อ. ขอความร่วมมือและสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดทำแผนงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การจัดสรรงบประมาณ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว

7. ให้ทุกจังหวัดจัดให้มีโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด “1 จังหวัด 1 best practice” เพื่อให้จังหวัดต่างๆ ได้เรียนรู้ร่วมกันในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกระบวนการต่างๆ และจังหวัดใดที่ทำได้ดีก็จะได้รับการยกย่องและเชิดชูต่อไป

8. ในการประกาศหมู่บ้านปลอดยาเสพติด(หมู่บ้านสีขาว)หัวใจของการประกาศคือ การที่ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชนประกาศเป็นหมู่บ้านสีขาวด้วยตนเอง และที่สำคัญที่สุดต้องรักษาความยั่งยืนให้ได้

9. ผมอยากเห็น ศตส.จ./ศตส.อ. สร้างกระแสให้ประชาชนประกาศสงครามกับยาเสพติดเพื่อกดดันให้ “ผู้ค้าหุุด ผู้เสพเล็ก ผู้เกี่ยวข้องตระหนัก” และเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา

กระทรวงมหาดไทย ได้ตระหนักถึงภัยจากการแพร่ระบาดของยาเสพติด ได้นำนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาเสพติดมากำหนดเป็น นโยบายเร่งด่วนของกระทรวงมหาดไทย โดยร่วมกับหน่วยงานในสังกัด และหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องตลอดจนองค์กรประชาชนและประชาชนเพื่อรวมพลังแผ่นดินในการแก้ไขปัญหาเสพติดอันเป็นวิกฤติชาติ อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานการแก้ไขปัญหาเสพติดโดยกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวข้างต้นจะ บังเกิดประสิทธิผล สามารถบรรเทาปัญหาวิกฤติอันเกิดจากการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสังคมไทยได้มากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับพี่น้องประชาชนที่จะระดมพลังให้เป็น “พลังแผ่นดิน” ต่อต้านและขจัดยาเสพติดให้สิ้น โดยไม่เป็นผู้ขาย ไม่ซื้อ ไม่เสพ ไม่ข้องเกี่ยวอบาย ซึ่งเชื่อว่าทั้งภาครัฐและภาคประชาชนจะสามารถก้าวเดินไปพร้อม ๆ กันบนเส้นทางความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาวิกฤติชาติ ครั้งนี้

การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดตามกระบวนการของเดมมิ่ง

สุมิน อมรวิวัฒน์, และคนอื่นๆ (2544,หน้า 11-12) กล่าวไว้ว่า แนวคิดของวงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle : PDCA) นี้ ดร.วอลท์เตอร์ ชิวฮาร์ท เป็นผู้พัฒนาขึ้นเป็นคนแรกในปี ค.ศ.1939 และ ดร.เอ็ดวาร์ด เดมมิ่ง เป็นผู้นำมาเผยแพร่ในประเทศญี่ปุ่น เมื่อปี ค.ศ. 1950 จนเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายในชื่อ วงจรเดมมิ่งหรือวงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle) หรือ วงจรควบคุมคุณภาพ (Quality Control Circle : PDCA) จุดมุ่งหมายของวงจร พีดีซีเอ (PDCA) ซึ่งเป็นกิจกรรมพื้นฐานในการบริหารคุณภาพ ต้องการปรับปรุงการทำงานในแต่ละรอบ

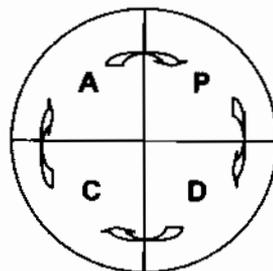
ของ พีดีซีเอ อย่างต่อเนื่องมีระบบและมีการวางแผนพัฒนาต่อไปเรื่อยๆ โดยมีหลักการบริหาร 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผน จะช่วยพัฒนาความคิดต่างๆ เพื่อนำไปสู่รูปแบบที่เป็นจริง ขึ้นมาในรายละเอียดให้พร้อมในการเริ่มต้นลงมือปฏิบัติ ดังนั้น การวางแผน จึงต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยละเอียดรอบคอบ เพื่อให้ได้แผนที่สมบูรณ์และดีที่สุด โดยกำหนดขอบเขตของปัญหาให้ชัดเจน กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย กำหนดวิธีการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายให้ชัดเจนถูกต้อง แม่นยำที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

ขั้นที่ 2 การดำเนินงาน หรือการปฏิบัติตามแผน ประกอบด้วย การทำงาน 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การวางแผนกำหนดการ ในระยะนี้ มีการแยกแยะกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องการทำ กำหนดเวลาที่คาดว่าจะต้องใช้ในกิจกรรมแต่ละอย่าง และการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ระยะที่ 2 การจัดการโดยเชิญผู้เชี่ยวชาญหลายแขนง จากแหล่งต่างๆ มาช่วยและประสานงานให้กับฝ่ายต่างๆ ระยะที่ 3 พัฒนาความสามารถในการทำงานของผู้ร่วมงาน โดยการทำให้ผู้ร่วมงานเข้าใจถึงงานทั้งหมด ทราบเหตุผลที่ต้องกระทำ และสามารถใช้ดุลยพินิจที่เหมาะสมในการทำงานร่วมกัน

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบ จะทำให้ทราบสถานการณ์ของงานที่เป็นอยู่ เปรียบเทียบกับสิ่งที่วางแผนไว้ โดยมีกระบวนการดังนี้ กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ รวบรวมข้อมูล พิจารณากระบวนการทำงานเป็นตอน ๆ เพื่อแสดงจำนวนและคุณภาพของผลงานที่ได้รับ ในแต่ละขั้นตอน เปรียบเทียบกับที่ได้วางแผนไว้ การรายงานและการเสนอผลการประเมิน โดยรวม

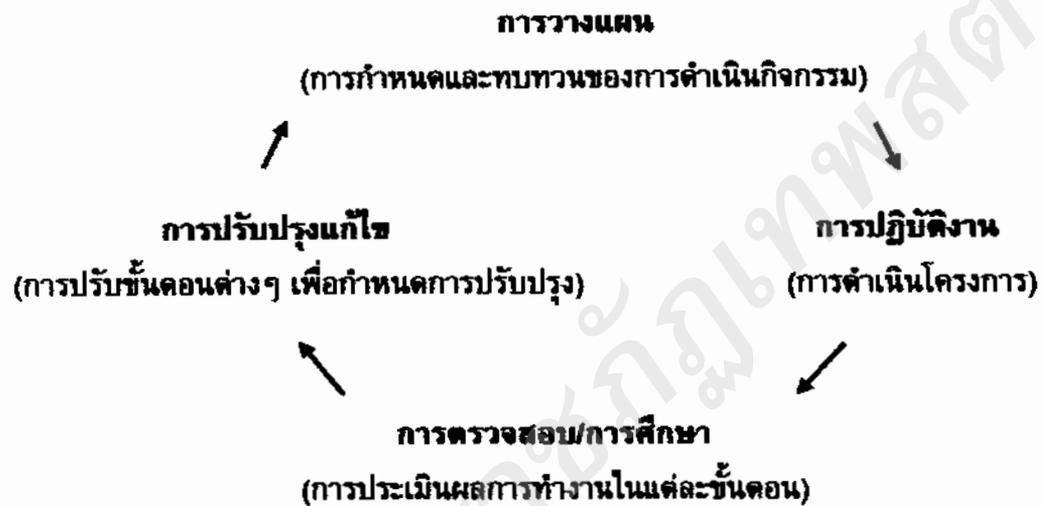
ขั้นที่ 4 การปรับปรุงและพัฒนา จากผลการตรวจสอบ หากพบว่า เกิดปัญหา อุปสรรคและข้อบกพร่อง ทำให้งานที่ได้ไม่ตรงตามเป้าหมายหรือผลงานไม่ได้มาตรฐาน จะต้องวิเคราะห์หาสาเหตุ เพื่อวางแผนปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น หรือการปฏิบัติการแก้ไขปัญหาตามลักษณะปัญหาที่ค้นพบ โดยอาจใช้มาตรการดังนี้ การทบทวนนโยบาย การปรับปรุงระบบหรือวิธีการทำงาน การประชุมแก้ไขกระบวนการทำงาน หากประสบผลสำเร็จ ก็จะวางแผนปรับปรุงให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไปเรื่อยๆ วงจรเดมมิ่ง จึงเป็นวงจร ที่จะต้องหมุนให้มีการพัฒนาให้ดีขึ้นยิ่งขึ้นเรื่อยๆ ไม่หยุดนิ่ง ดังภาพ 2

ภาพ 2 วงจรควบคุมคุณภาพ พีดีซีเอ

การบริหารงานให้ประสบความสำเร็จนั้น ได้มีผู้ศึกษาพัฒนาการบริหาร เดมมิ่ง (Deming) (วิระพล บดีรัฐ, 2543, หน้า 7) ปรมาจารย์ด้านการบริหารคุณภาพได้เผยแพร่ วงจรควบคุมคุณภาพ (PDCA) จนเป็นที่รู้จักอีกชื่อว่า “วงจรเดมมิ่ง” พีดีซีเอ

เมย์เลอร์ (Maylor, 1999, pp. 6-7) ได้กล่าวถึง การบริหารงานจะบรรลุผลสำเร็จ ได้นั้น จะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังภาพ 3

ภาพ 3 วงจรเดมมิ่งสำหรับการบริหารโครงการ

ที่มา : (Maylor, 1999, p. 7)

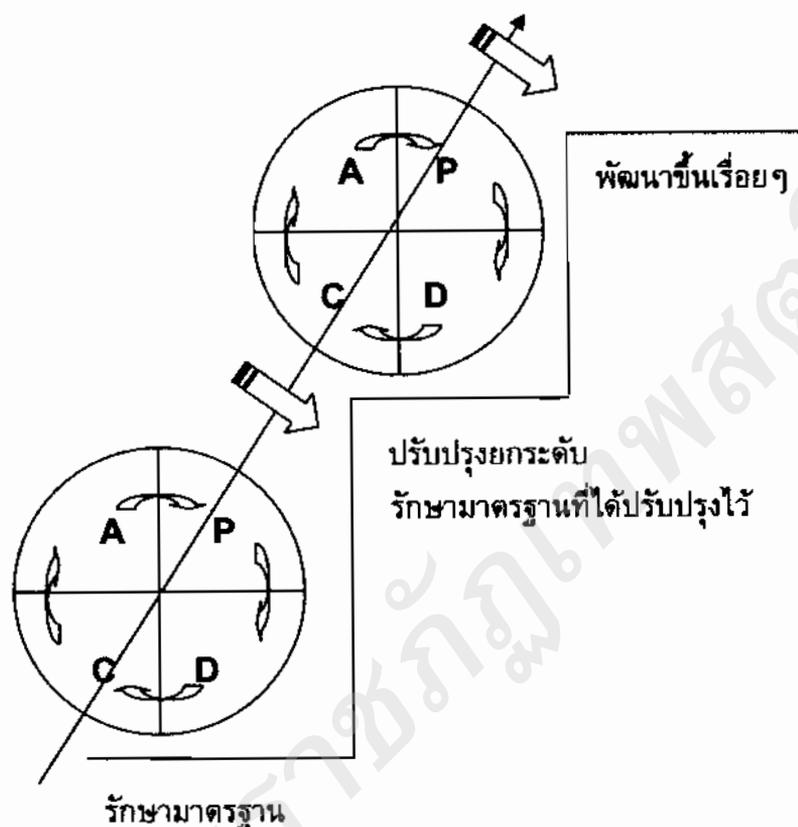
ระยะการวางแผน เป็นระยะที่มีการกำหนดและทบทวนเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของกิจกรรม

ระยะการดำเนินงาน เป็นระยะเวลาที่เริ่มดำเนินการปฏิบัติตามโครงการ

ระยะการตรวจสอบ เป็นระยะที่มีการประเมินผลของการปฏิบัติงาน และผลของการดำเนินงานตามโครงการ

ระยะการปรับปรุงและพัฒนา เป็นระยะที่มีการทบทวนจากรายงาน โดยได้มีการกลับไปพิจารณาถึงความเป็นไปได้ ของโครงการและผู้ที่เกี่ยวข้อง

การเริ่มต้นของงานหรือกิจกรรมต่างๆ เมื่อใช้วงจรเดมมิ่ง (พีดีซีเอ : PDCA) จะช่วยให้กิจกรรมมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจาก การตั้งเป้าหมายด้วยการวางแผน และ นำแผนไปสู่การปฏิบัติ หลังจากนั้น ทำการตรวจสอบหรือประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนว่าผลที่ได้ นั้น เป็นไปตามที่คาดหวังไว้มากน้อยเพียงใดและนำผลที่ได้จากการประเมินไปดำเนินการต่อตามความเหมาะสม หากผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามที่วางแผนไว้ ก็ให้จัดทำมาตรฐานวิธีการดำเนินงานนั้น เพื่อกิจกรรมในลักษณะเดียวกันต่อไป ดังภาพ 4

ภาพ 4 การทำงานของวงจรควบคุมคุณภาพ

ที่มา : (ศุภศักดิ์ พงษ์อนันต์, อารยา เจริญกุล, และวิภา โฆษิตสรังคกุล, 2541, หน้า 13)

จากข้อมูลที่กล่าวมานี้พอสรุปได้ว่า วงจรควบคุมคุณภาพ มีภารกิจหลัก 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การวางแผน ขั้นที่ 2 การดำเนินงานตามแผน ขั้นที่ 3 การตรวจสอบผลการปฏิบัติ ขั้นที่ 4 การปรับปรุงและพัฒนา ซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องมีวินัยโดยอาศัยความร่วมมือในการคิด การปฏิบัติ การปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนางานอย่างมีระบบหมุนเวียนไปอย่างต่อเนื่องไม่สิ้นสุด

1. การวางแผน

ความหมายของการวางแผน

อุทัย บุญประเสริฐ (2537, หน้า 24) ได้กล่าวว่า ความหมายของการวางแผน ดำเนินงานป้องกันยาเสพติด คือ เครื่องมือที่มีความสำคัญยิ่งของการบริหารที่เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ ถือได้ว่าเป็นงานตั้งแต่เริ่มแรกและเป็นงานต่อเนื่อง โดยตลอดในกระบวนการบริหาร และการจัดการของหน่วยงาน หรือของระบบการบริหารองค์การทั้งระบบ

ประชุม รอดประเสริฐ (2543, หน้า 48) ได้กล่าวว่า ความหมายของการวางแผน ดำเนินงานป้องกันยาเสพติด หมายถึง การดำเนินงานในการรวบรวมแนวความคิดและข้อมูล

ต่างๆ เพื่อการจัดทำหรือร่างเป็นโครงการขึ้น และใช้ร่างโครงการนี้เป็นกรอบในการปฏิบัติงาน ในลักษณะที่ว่าทำอะไร ทำไปทำไม ทำเมื่อใด ทำที่ไหนใครเป็นผู้ทำและทำอย่างไร การวางแผนโครงการเป็นขั้นตอนแรกที่ผู้บริหารโครงการหรือผู้เกี่ยวข้องจะต้องจัดทำ และสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้น จึงจะให้ทำการดำเนินงานหรือการบริหารโครงการเป็นไปด้วยดีและบรรลุถึงเป้าหมายของโครงการ

สมศักดิ์ แยมขุน (2548, หน้า 22) ได้กล่าวว่า ความหมายของการวางแผนดำเนินงานป้องกันยาเสพติด เป็นกระบวนการเลือกวิธีดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ในอนาคต ทั้งนี้การวางแผนในแต่ละความหมายอาจมีองค์ประกอบรวมที่ตรงกันอยู่ 4 ประการ คือ 1) เป็นกระบวนการ 2) เป็นการเลือกกำหนดวิธีดำเนินการ 3) เป็นการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ 4) เป็นการคาดการณ์ถึงความสำเร็จในอนาคต

เฮอ์เบอร์ท, และเกลดเลิร์ต (Herbertm, & Gullett, 1987, p. 7) ได้กล่าวว่า ความหมายของการวางแผนดำเนินงานป้องกันยาเสพติด เป็นการกำหนดความสำเร็จล่วงหน้า ที่วิเคราะห์จากข้อมูลจากการตัดสินใจที่ผ่านมาและประเมินถึงอนาคต

คุนส์, และโดเนล (Koontz, & Donell, 1972, p. 136) ได้กล่าวว่า ความหมายของการวางแผนดำเนินงานป้องกันยาเสพติด "ถ้าหากปราศจากการวางแผนแล้วการตัดสินใจและการกระทำมักจะเป็นไปตามยถากรรม" จึงเห็นว่าการวางแผนมีความสำคัญอย่างยิ่ง เปรียบเสมือนแผนที่เดินทางหรือพิมพ์เขียว(blueprints) ในการทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งการวางแผนจะต้องมีการปรับปรุงให้ทันสมัย เหมาะสมกับสภาพสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ในการทำงาน

สทริปลิง (Stribling, 1993, p. 8) ได้กล่าวว่า ความหมายของการวางแผนดำเนินงานป้องกันยาเสพติด การวางแผนเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับข้อเสนอในอนาคตเกี่ยวกับการประเมินข้อเสนออื่นๆ การวางแผนเป็นเรื่องของความคิดที่มีเหตุผลให้สามารถปรับใช้ได้ ในอนาคตและใช้ได้กับเรื่องต่างๆ ที่ผู้วางแผนหรือหน่วยงานกระทำอยู่ ทั้งมีการควบคุมการดำเนินงานนั้นด้วย

ซัง ชัง ยิน (Cheng Cheong Yin, 1996, p. 157) ได้กล่าวว่า ความหมายของการวางแผนดำเนินงานป้องกันยาเสพติด คือ การเลือกและเชื่อมโยงข้อมูลการตั้งและใช้สมมติฐานเกี่ยวกับอนาคต เพื่อคาดการณ์ และกำหนดกิจกรรมเสนอแนะ ซึ่งเชื่อว่าจะนำไปสู่ผลที่ต้องการ

จากความหมายของการวางแผนที่กล่าวมานี้พอสรุปได้ว่า ความหมายของการวางแผนดำเนินงานป้องกันยาเสพติด หมายถึง กระบวนการรวบรวมแนวความคิดและข้อมูลในการปฏิบัติงานที่จะกระทำในอนาคตอย่างเป็นระบบ เพื่อทำให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ โดยการเลือกกำหนดวิธีการ การเลือกเครื่องมือ การเลือกใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและการวางแผนตามวงจรบริหารคุณภาพนั้น เป็นการกำหนดเป้าหมายที่แน่นอน

พร้อมข้อมูลที่ชัดเจนประกอบการตัดสินใจและกำหนดแผนในการทำกิจกรรมนั้น เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป

ขอบข่ายของการวางแผน

ลีดา สอนศรี (2540, หน้า 26) ได้กล่าวว่ ขอบข่ายการวางแผนดำเนินงานป้องกันยาเสพติดไว้ 12 ขั้นตอน คือ 1) เลือกวัตถุประสงค์ (choose objectives) เนื่องจากวัตถุประสงค์เป็นเป้าหมายหรือจุดสุดท้ายของการวางแผน ถ้าไม่มีเป้าหมายปลายทางที่แน่นอนชัดแจ้ง การที่จะติดต่อไปถึงการกระทำ และวิธีการที่จะกระทำก็อาจจะสร้างความวุ่นวายให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องไม่น้อย 2) บอกกล่าววัตถุประสงค์ให้ผู้อื่นทราบ (communicate objective) คนทำงานรวมกันจะต้องทราบวัตถุประสงค์ทุกระดับขององค์การ ตั้งแต่วัตถุประสงค์ระดับสูงขององค์การลงไปตามลำดับจนถึงวัตถุประสงค์ของแต่ละตำแหน่งของแต่ละคน 3) การกำหนดข้อสันนิษฐาน ซึ่งหมายถึง การประเมินอนาคตหรือการพยากรณ์ (forecasting) ซึ่งมีหลักและวิธีการหลายๆ ประการ เช่น เทคนิคเดลฟี (delphi technique) และค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ (moving average) เป็นต้น 4) สำรวจทรัพยากร (survey resources) เป็นการตรวจสอบเพื่อให้แน่ใจว่าการทำงานให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์นั้นมีความเป็นไปได้ กล่าวคือ มีคน เงิน สิ่งอำนวยความสะดวก เวลาและปัจจัยอื่น ๆ ที่จำเป็นในการทำงานตามแผนให้ไปสู่เป้าหมายได้ 5) กำหนดนโยบาย (establish policies) เพื่อเป็นแนวทางกว้างๆ สำหรับคนในองค์การได้ยึดเป็นหลักในการทำงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และแนวทางในการตัดสินใจเลือกทางที่เหมาะสมยิ่งขึ้น 6) ระบุทางเลือก (identify alternatives) เพื่อที่จะตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ผู้ตัดสินใจจะต้องรู้ทางเลือกทั้งหมดที่มีอยู่ซึ่งเป็นทางเลือกที่เป็นไปได้ 7) เปรียบเทียบทางเลือก (compare alternatives) เมื่อมีทางเลือกแล้ว ขั้นนี้จึงเป็นการประเมินทางเลือกทั้งหลายที่มีอยู่ เพื่อดูความเป็นไปได้หรือเพื่อดูว่าจะทำได้หรือไม่ (feasibility) และดูผลที่จะเกิดขึ้นว่ามีอะไรบ้าง 8) เลือกแนวทางการกระทำ (choose a course of action) เมื่อประเมินทางเลือกและเปรียบเทียบทางเลือกแล้ว จะต้องตัดสินใจเลือกเอาทางที่เหมาะสมที่สุด ไม่ควรลังเลให้เสียเวลา ถ้าไม่จำเป็น 9) สร้างแนวทางปฏิบัติและกฎเกณฑ์ (create procedures and rules) แนวปฏิบัติคือแนวทางละเอียดของการกระทำโดยมีนโยบายเป็นกรอบ และจะบอกถึงขั้นตอนเป็นลำดับที่ละขั้นๆ ไปจนจบเป็นกระบวนการ 10) กำหนดงบประมาณ (establish budgets) งบประมาณเป็นตัวกำหนดการปฏิบัติงานที่สำคัญ ทรัพยากรทุกอย่างสามารถระบุในลักษณะของงบประมาณได้ และถือว่าเป็นแผนทางการเงินด้วย 11) กำหนดตารางเวลา (establish time tables) ตารางเวลาการทำงานโดยมีจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของแต่ละกิจกรรม รวมกันเป็นจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของแผน และ 12) ตัดสินใจในเรื่องมาตรฐาน (decide on standard) มาตรฐานมีไว้เพื่อวัดการปฏิบัติงานตามแผน เมื่อมีแผนแล้วสิ่งที่ตามมาก็คือการควบคุมให้ทำตามแผน และมีภาวะประเมินผลซึ่งเป็นขั้นสุดท้ายของกระบวนการวางแผน

คูคัทท์ พงษ์อนันต์, อารยา เจริญกุล, และวิภา โฆษิตสุรังคกุล (2541, หน้า 4-7) ได้กล่าวถึง ขอบข่ายการวางแผนดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ดังนี้ 1) วัตถุประสงค์และเป้าหมาย วัตถุประสงค์ คือ ความต้องการของแผนงาน ซึ่งเป็นแนวทางกว้างๆ ในเชิงคุณภาพ การกำหนดวัตถุประสงค์ ต้องชัดเจนและคำนึงถึงสิ่งต่างๆ เหล่านี้ คือ ควรเริ่มจากการระบุปัญหา และแปลงปัญหาเป็นวัตถุประสงค์ของแผน รู้ถึงสาเหตุต่างๆ ที่ส่งผลให้เกิดปัญหาจากวัตถุประสงค์ ต้องสามารถกำหนดได้ว่า จะดำเนินการอะไร เพื่อบรรลุตามจุดมุ่งหมาย ต้องสามารถรู้ได้ว่า ต้องการผลลัพธ์อะไร จะต้องสามารถกำหนดมาตรการเพื่อชี้วัดผลสำเร็จได้ ส่วนเป้าหมาย คือ ความต้องการตามแผนงาน ซึ่งเป็นแนวทางที่เจาะจงในเชิงปริมาณและสามารถวัดผลได้ชัดเจน 2) วิธีการดำเนินงาน คือ กิจกรรมหรืองานต่างๆ ที่จำเป็นต้องมีการปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ กิจกรรมทุกกิจกรรมที่ต้องทำควรแยกแยะให้ชัดเจน กำหนดผู้รับผิดชอบ เวลาที่เริ่มต้นและสิ้นสุดของแต่ละกิจกรรม รวมทั้งพิจารณาถึง ข้อได้เปรียบและข้อเสียเปรียบ ที่มีในการดำเนินงานตามแผนด้วย 3) ระยะเวลาในการดำเนินงาน คือ การระบุระยะเวลาเริ่มต้นของแผนงาน จนถึงเวลาสิ้นสุด ในกรณีที่แผนงานนั้นมีหลายภารกิจ ก็สามารถจะลงรายละเอียดของระยะเวลาในแต่ละภารกิจ ที่ต้องปฏิบัติตามแผนว่า แต่ละภารกิจนั้น ต้องเริ่มต้นและสิ้นสุดเมื่อใด 4) งบประมาณและทรัพยากรที่ต้องใช้ คือ การระบุถึงค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ต้องใช้ เพื่อดำเนินการตามแผนให้บรรลุผล โดยรวมถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับ คน วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานทั้งหมด 5) ผู้รับผิดชอบ คือ บุคคลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบต่อความสำเร็จของแผนงานนั้น 6) การติดตามผล คือ การบริหารและการวางแผนติดตามความก้าวหน้าของแผน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาลุप्तรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน และ 7) ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ คือ การระบุและชี้ถึงข้อดีต่างๆ ที่จะได้รับจากการดำเนินงานตามแผน ซึ่งผลประโยชน์ที่ได้รับอาจอยู่ในรูปตัวเงินหรือไม่ก็ได้

คาฟแมน (Kaufman, 1981, p. 82) ได้กล่าวว่า ขอบข่ายของการวางแผนดำเนินงานป้องกันยาเสพติด มีขั้นตอนสำคัญดังนี้ 1) กำหนดปัญหา 2) กำหนดแนวทางแก้ปัญหา 3) เลือกแนวทางแก้ปัญหา 4) นำแนวทางแก้ปัญหาที่เลือกไปปฏิบัติ 5) ตรวจสอบประสิทธิภาพของการปฏิบัติ และ 6) ปรับปรุงแก้ไขผลของการปฏิบัติ

บังฮาร์ท, และ ทูลล์ (Banghart, & Trull, 1973, p. 18) ได้กำหนดขอบข่ายของการวางแผนดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ไว้ ดังนี้ 1) กำหนดปัญหา 2) กำหนดแนวทางแก้ปัญหา 3) จัดทำแผนเพื่อแก้ปัญหา 4) ประเมินแผนที่จัดทำ 5) สื่อสารแผนให้ผู้อื่นรู้และเข้าใจ 6) นำแผนไปปฏิบัติ และ 7) ประเมินผลการปฏิบัติ

เดมมิ่ง (Deming, 1986, p. 84) ได้กล่าวว่า ขอบข่ายของการวางแผนดำเนินงานป้องกันยาเสพติด คือ การจัดทำและวางแผน ประกอบด้วย 1) ทำความเข้าใจวัตถุประสงค์

ให้ชัดเจน แล้วกำหนดหัวข้อควบคุม 2) กำหนดค่าเป้าหมายที่ต้องการบรรลุให้แก่หัวข้อควบคุมแต่ละข้อ และ 3) กำหนดวิธีดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

เชลลี (Shelly, 2001, pp. 20-21) ได้กล่าวว่า ขอบข่ายของการวางแผนดำเนินงานป้องกันยาเสพติด มีขั้นตอนดังนี้ 1) เป็นการพิจารณาถึงความต้องการของโครงการ 2) ลำดับก่อนหลังของความจำเป็น 3) กำหนดทรัพยากรที่สนับสนุน เช่น งบประมาณ บุคลากร เครื่องมือ และ 4) กำหนดทีมงานในการพัฒนาโครงการ

จากความหมายของขอบข่ายการวางแผนที่กล่าวมานี้พอสรุปได้ว่า ขอบข่ายของการวางแผนดำเนินงานป้องกันยาเสพติด เป็นการดำเนินงานในการรวบรวมแนวความคิด และข้อมูลต่างๆ เพื่อการจัดทำหรือร่างเป็นโครงการที่สร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้น ให้ทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ มีการควบคุมการดำเนินงานนั้น การเลือกและเชื่อมโยงข้อมูล การตั้งและใช้สมมติฐานเกี่ยวกับอนาคต เพื่อคาดการณ์ และกำหนดกิจกรรมเสนอแนะ บอกกล่าววัตถุประสงค์ให้ผู้อื่นทราบ กำหนดงบประมาณ กำหนดนโยบาย กำหนดตารางเวลา การระบุระยะเวลาเริ่มต้นของแผนงาน จนถึงเวลาสิ้นสุดบุคคลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบต่อความสำเร็จของวางแผนดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ตลอดทั้งรวมถึง การกำหนดปัญหา การกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา การเลือกแนวทางการแก้ไขปัญหา การบอกวัตถุประสงค์ให้ผู้อื่นทราบ กำหนดผู้รับผิดชอบ กำหนดผลที่คาดว่าจะได้รับ การนำไปปฏิบัติ การติดตามและตรวจสอบประสิทธิภาพ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการปรับปรุงแก้ไขผลของการปฏิบัติงานป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาต่อไป

2. การปฏิบัติงาน

ความหมายของการปฏิบัติงาน

ศุภศักดิ์ พงษ์อนันต์, อารยา เจริญกุล, และวิณา ไชยิศสุรังกุล 2541, หน้า 7) ได้กล่าวว่า ความหมายของการปฏิบัติงานหรือการปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด เป็นการทำความเข้าใจแผนงานที่กำหนดขึ้นและมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบนำแผนนั้นไปปฏิบัติให้บรรลุผลซึ่งการปฏิบัติตามแผนจะสำเร็จได้ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ

วีรพจน์ ลือประสิทธิ์กุล (2541, หน้า 26) ได้กล่าวว่า ความหมายของการปฏิบัติงานดำเนินงานป้องกันยาเสพติด เป็นกาหาความรู้เกี่ยวกับวิธีดำเนินการนั้นด้วยการฝึกอบรมหรือศึกษาด้วยตนเอง ดำเนินการตามวิธีการที่กำหนด เก็บรวบรวมบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องและผลลัพธ์ของหัวข้อควบคุม

สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์ (2542, หน้า 39-41) ได้กล่าวว่า ความหมายของการปฏิบัติงานดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ประกอบด้วย การทำงาน 3 ระยะ คือ 1) การวางแผนกำหนดการ โดยแยกแยะกิจกรรมต่างๆ กำหนดเวลา ที่คาดว่าจะต้องใช้ในกิจกรรมแต่ละอย่าง การจัดสรรทรัพยากรต่างๆ 2) การจัดการแบบแมทริกซ์ (matrix management)

ซึ่งสามารถดึงผู้เชี่ยวชาญหลายแขนง จากแหล่งต่างๆ มาร่วมงานได้ และ 3) การพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานของผู้ร่วมงาน

วรวรัตน์ เขียวไพรี (2542, หน้า 240) ได้กล่าวว่า ความหมายของการปฏิบัติงานดำเนินงานป้องกันยาเสพติด เป็นการจัดทำการศึกษาอบรมเพื่อการนำไปปฏิบัติรับรู้ถึงความสำคัญและความจำเป็นของแผน การสื่อสาร ประสานงานระหว่างฝ่ายและระดับต่างๆ เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม การจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นในเวลาที่เหมาะสม

สุนน อมรวิวัฒน์, และคนอื่นๆ (2544, หน้า 11) ได้กล่าวว่า ความหมายของการปฏิบัติงานดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ประกอบด้วย การทำงาน 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การวางแผน กำหนดการ ในระยะนี้ มีการแยกแยะกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องการทำ กำหนดเวลาที่คาดว่าจะต้องใช้ในกิจกรรมแต่ละอย่าง และการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ที่ต้องการทำ ระยะที่ 2 การจัดการโดยเชิญผู้เชี่ยวชาญหลายแขนงในสาขาต่างๆ มาช่วยและประสานงานกับฝ่ายต่างๆ และ ระยะที่ 3 การพัฒนาความสามารถในการทำงานของผู้ร่วมงาน โดยการทำให้ผู้ร่วมงานเข้าใจถึงงานทั้งหมด ทราบเหตุผลที่ต้องกระทำ และสามารถใช้ดุลยพินิจที่เหมาะสมในการทำงานร่วมกัน

จิตกาธรณ์ วัชรราชันย์ (2544, หน้า 33) ได้กล่าวว่า ความหมายของการปฏิบัติงานดำเนินงานป้องกันยาเสพติด หมายถึง การทำความเข้าใจและมอบหมายงานให้ผู้รับผิดชอบนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และในแนวของการบริหารคุณภาพ การปฏิบัติตามแผน เป็นการดำเนินการตามแผน และขั้นตอนที่วางไว้

จรัส นองมาก (2544, หน้า 63-64) ได้กล่าวว่า ความหมายของการปฏิบัติงานดำเนินงานป้องกันยาเสพติด เป็นการบริหารแผนงานและโครงการตามที่กำหนดไว้โดยบุคลากรในโรงเรียนจะได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบตามภาระหน้าที่ในแต่ละโรงการที่แตกต่างกับไป ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวก รวมทั้งการกำกับติดตามเพื่อให้บุคลากรทั้งที่รับผิดชอบงานเฉพาะตัวหรืองานเป็นกลุ่มได้ปฏิบัติงานโดยราบรื่นมีประสิทธิภาพ หากจำเป็นต้องมีผู้ช่วยเหลือในการนิเทศแนะนำ เพื่อให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น ก็เป็นหน้าที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องคอยสอดส่องดูแลและพร้อมที่จะให้การสนับสนุนอยู่ตลอดเวลา

จากความหมายของการปฏิบัติงานที่กล่าวมานี้พอสรุปได้ว่า ความหมายของการปฏิบัติงานดำเนินงานป้องกันยาเสพติด หมายถึง การทำความเข้าใจและมอบหมายงานให้ผู้รับผิดชอบนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และในแนวของการบริหารคุณภาพ การปฏิบัติตามแผนเป็นการดำเนินงานตามแผนตามขั้นตอนที่วางไว้

ขอบข่ายของการปฏิบัติงาน

ศุภศักดิ์ พงษ์อนันต์, อารยา เจริญกุล, และวิณา ไชยมิตรวงศ์กุล (2541, หน้า 7) ได้กล่าวไว้ว่า ขอบข่ายของการปฏิบัติงานดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ตามแผนต้องคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ 1) ทรัพยากรทางการบริหาร ได้แก่ บุคคลที่เกี่ยวข้อง เครื่องจักรและเครื่องมือที่ต้องใช้ในการดำเนินงาน วัตถุประสงค์หรือวัตถุประสงค์ที่ต้องใช้ในการดำเนินงาน วิธีการที่กำหนดให้ใช้ในการดำเนินงาน สภาพแวดล้อมในการดำเนินงาน 2) การสื่อสาร คือ การที่ผู้รับผิดชอบถ่ายทอดข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยวิธีการพูด ส่ง อธิบาย เขียน เพื่อให้บุคคลหรือกลุ่มเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานได้ตามที่คาดหวัง 3) การประสานงาน คือ วิธีการจำเป็นที่ใช้ในการบริหารงานให้เกิดความยืดหยุ่นและคล่องตัวเพื่อการจัดการที่ประสบความสำเร็จ 4) การทำงานเป็นทีมเป็นการรวมกลุ่มของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อทำงานหนึ่งให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด และ 5) การแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจโดยอาศัยความเป็นจริงที่เกิดขึ้นและข้อมูลเป็นการตัดสินใจอย่างมีหลักการโดยยึดตามความเป็นจริง หรือข้อมูลจริงที่มีอยู่

วราภัทร ภูเจริญ (2541, ธันวาคม 2) ได้กล่าวไว้ว่า ขอบข่ายของการปฏิบัติงานดำเนินงานป้องกันยาเสพติด เป็นการตรวจสอบสิ่งสำคัญ แผนที่ดีมีกลองรายละเอียดเงื่อนไขการทำงาน มีแผนรองรับการทำงาน เช่น สอนไม่ทันจะทำแบบนี้ เด็กติดยาเสพติดให้ทำแบบนั้น ฯลฯ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมปฏิบัติตามแผน จึงเป็นการดำเนินการตามแนวทางที่ได้วางแผนไว้ มีการควบคุมกำกับกับการดำเนินการให้บรรลุตามแผนที่วางไว้ ต้องมีการพัฒนาบุคลากรจัดทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินการ

กรมสามัญศึกษา (2544, หน้า 16) ได้กล่าวไว้ว่า ขอบข่ายของการปฏิบัติงานดำเนินงานป้องกันยาเสพติด เพื่อให้การจัดการกระบวนการเกิดประโยชน์สูงสุด และคุ้มค่าต่อนักเรียนมากที่สุด ควรดำเนินการ ตามขั้นตอนต่อไปนี้ 1) การพัฒนาบุคลากร 2) การจัดหาทรัพยากร สารสนเทศและสื่อเทคโนโลยี 3) การจัดให้เป็นระบบ 4) การจัดกิจกรรมแนะนำการใช้และรณรงค์การใช้แหล่งเรียนรู้ และ 5) นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล

สำนักงานทดสอบการศึกษา (2544, หน้า 10) ได้กล่าวไว้ว่า ขอบข่ายของการปฏิบัติงานดำเนินงานป้องกันยาเสพติดของโรงเรียนจะต้องมีการดำเนินงานตามที่กำหนดในแผนอย่างจริงจัง โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการกำกับ ติดตาม นิเทศอย่างต่อเนื่องบันทึกผลการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอถูกต้องและสมบูรณ์

เดมมิ่ง (Deming, 1986, p. 84) ได้กล่าวไว้ว่า ขอบข่ายของการปฏิบัติงานตามแผนดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ประกอบด้วย 1) หากความรู้เกี่ยวกับวิธีดำเนินการนั้นด้วยวิธีการฝึกอบรมหรือศึกษาด้วยตนเอง 2) ดำเนินการตามวิธีการที่กำหนด และ 3) เก็บรวบรวมบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องและผลลัพธ์ของหัวข้อควบคุม

จากความหมายของการชอบช่ายการปฏิบัติงานที่กล่าวมานี้พอสรุปได้ว่า ชอบช่ายของการปฏิบัติงานตามแผนดำเนินงานป้องกันยาเสพติด เกี่ยวข้องกับการชอบช่ายให้ผู้รับผิดชอบช่ายแผนนั้นไปปฏิบัติให้บรรลุผล รวบรวมบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานของผู้ร่วมงาน การจัดหาทรัพยากรที่จำเป็น ประสานงานระหว่างฝ่ายและระดับต่างๆ เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม การศึกษาอบรมเพื่อการนำแผนไปปฏิบัติรับรู้ถึงความสำคัญและความจำเป็นของแผน มีการแยกแยะกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องการทำ การพัฒนาความสามารถในการทำงานของผู้ร่วมงาน โดยการทำให้ผู้ร่วมงานเข้าใจถึงงานทั้งหมด ส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวก รวมทั้งการกำกับติดตามเพื่อให้บุคลากรทั้งที่รับผิดชอบช่ายเฉพาะตัวหรืองานเป็นกลุ่ม ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องคอยสอดส่องดูแล และพร้อมที่จะให้การสนับสนุนงานตามแผนดำเนินงานป้องกันยาเสพติดอยู่ตลอดเวลา ที่สำคัญต้องมีการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนินการ เช่น การจัดหาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินการ การพัฒนาบุคลากร การจัดหาทรัพยากร สารสนเทศและสื่อเทคโนโลยี การจัดให้เป็นระบบ การจัดกิจกรรมแนะนำการใช้ และรณรงค์การใช้แหล่งเรียนรู้ นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ตลอดทั้งการจัดกิจกรรมแนะนำและรณรงค์การป้องกันสารเสพติดด้วย

3. การตรวจสอบ

ความหมายของการตรวจสอบ

ศุภศักดิ์ พงษ์อนันต์, อารยา เจริญกุล, และวีณา โขนิศสุวังคกุล (2541, หน้า 9) กล่าวว่า ความหมายของการตรวจสอบการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด หมายถึง การตรวจสอบติดตาม การวัดผลความก้าวหน้าของแผนงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยไม่ได้หมายถึงการจับผิด

วีรพจน์ ลือประสิทธิ์กุล (2541, หน้า 26) ได้กล่าวว่า ความหมายของ การตรวจสอบเป็นการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวิธีการปฏิบัติงานมาตรฐานหรือไม่ ตรวจสอบว่าค่าที่วัดได้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานหรือเป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวังหรือไม่

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ (2542, หน้า 39-41) ได้กล่าวว่า ความหมายของการตรวจสอบการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด หมายถึง เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ รวบรวมข้อมูล พิจารณาข้อมูล พิจารณากระบวนการทำงานเป็นตอนๆ เพื่อแสดงจำนวนและคุณภาพของผลงานที่ได้รับในแต่ละขั้นตอน เปรียบเทียบกับที่ได้วางแผนไว้ การรายงานจะเสนอผลการประเมินรวมทั้งมาตรการป้องกันความผิดพลาด ความล้มเหลว

วรรัตน์ เขียวไพร (2542, หน้า 240) ได้กล่าวว่า ความหมายของการตรวจสอบการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดว่ามีการปฏิบัติตามแผนตามการทำงานมาตรฐานที่ได้วางไว้หรือไม่ ตรวจสอบค่าต่างๆ ที่จัดไว้เป็นไปตามมาตรฐานและเป้าหมายหรือไม่

สมน อมรวิวัฒน์, และคนอื่นๆ (2544, หน้า 11-12) ได้กล่าวว่า ความหมายของการตรวจสอบการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด หมายถึง การทำให้ทราบถึงสภาพการณ์ของงานที่เป็นอยู่เปรียบเทียบกับสิ่งที่วางแผนไว้ โดยมีกระบวนการดังนี้ กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ รวบรวมข้อมูล พิจารณากระบวนการทำงานเป็นตอนๆ เพื่อแสดงจำนวนและคุณภาพของงาน ที่ได้รับในแต่ละขั้นตอน เปรียบเทียบกับที่ได้วางแผนไว้ การรายงานและการเสนอผลการประเมินในภาพรวม

แฮนสัน (Hanson, 1991, pp. 4-9) ได้กล่าวว่า ความหมายของการตรวจสอบการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด คือ การกำกับงานหรือการตรวจสอบ เพื่อการจัดหาข้อมูลข่าวสารและใช้ข้อมูล ข่าวสารนั้น ในการประเมินความก้าวหน้าของผลงาน ใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ แก้ไขการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามตาราง หรือรายการที่กำหนดไว้ การกำกับงานหรือการตรวจสอบ การประเมินโครงการนั้น ต้องติดตามตั้งแต่ ตัวปัจจัยนำเข้าเป็นขั้นแรกว่า ถูกใช้ให้ถูกประโยชน์ตามที่วางแผนไว้หรือไม่

วิลค็อกซ (Wilcox, 1992, ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้กล่าวว่า ความหมายของการตรวจสอบการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด สถานศึกษาต้องตรวจสอบตัวเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่นำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเองและพร้อมที่จะได้รับการตรวจสอบจากการประเมินภายนอกอีกด้วย

จากความหมายของการตรวจสอบที่กล่าวมานี้พอสรุปได้ว่า ความหมายของการตรวจสอบการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด หมายถึง การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน โครงการ แต่ละกิจกรรม เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อความสำเร็จของโครงการ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบข่ายของการตรวจสอบ

บรรจง จันทมาศ (2540, หน้า 6) ได้กล่าวว่า ขอบข่ายของการตรวจสอบการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด คือ 1) เพื่อปรับปรุงงาน เพื่อตัดสินใจอุปกรณ์การบริหารงาน ในองค์กรและวิธีการบริหารงานแบบใดน่าพอใจ และมีส่วนใดที่ดำเนินการอยู่แล้วต้องแก้ไข 2) เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับตัวบุคคล เช่น ในการตัดสินใจในการวางแผน การคัดเลือก หรือการแยกกลุ่ม หรือแจ้งให้ผู้อยู่ในโครงการทราบว่า ส่วนใดที่เขาเด่น และส่วนใดที่เขาควรต้องปรับปรุงแก้ไข และ 3) เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับระเบียบวิธีในการบริหาร เช่น เพื่อการตัดสินใจว่า ระบบการศึกษาของโรงเรียนดีหรือไม่เพียงไร และครูแต่ละคนของโรงเรียนมีประสิทธิภาพหรือไม่อย่างไร

จรัส นองมาก (2544, หน้า 64-74) ได้กล่าวว่า ขอบข่ายของการตรวจสอบการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดเป็นขั้นตอนสำคัญขั้นหนึ่ง เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานตามแผนหรือกำหนดการที่วางไว้ และให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์เป้าหมายที่วางไว้ หรือไม่สามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายที่กำหนดไว้ กระบวนการตรวจสอบจะสามารถช่วยเหลือแนะนำหาทางออกในการปรับปรุงวิธีการทำงาน หรือแม้กระทั่งการเปลี่ยนวัตถุประสงค์ เป้าหมาย

ของงานที่กำลังปฏิบัติอยู่ให้เหมาะสมสอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ในหน่วยงาน กิจกรรมตรวจสอบจะควบคู่กับการประเมินเพื่อให้ผลการวินิจฉัย ผลการตรวจสอบให้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนางาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 ค, หน้า 29-30) ได้กล่าวว่า ขอบข่ายของการตรวจสอบการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดเป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด ต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้างเครื่องมือที่ใช้ อาจเป็นสิ่งที่มียอยู่แล้วโดยไม่ต้องสร้างขึ้นใหม่ เช่น สถิติข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของฝ่ายบริหาร ผลงาน หรือ การบ้าน ตลอดจนการทดสอบย่อยของนักเรียนซึ่งเป็น ข้อมูลที่ครูมีอยู่แล้ว เพียงแต่จัดเก็บให้เป็นระบบมากขึ้นเท่านั้น ในระหว่างที่โรงเรียนดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ควรมีการตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อพิจารณาว่าการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดเป็นไปในทิศทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายหรือมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ที่กำหนดในแผนพัฒนา และแผนปฏิบัติการหรือไม่ เพียงใด มีจุดอ่อน จุดแข็งประการใด มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่กำหนดมากที่สุด และก็จะต้องมีการประเมินสรุปรวม เพื่อนำผลมาพิจารณาแก้ไข ปรับปรุง การดำเนินการในระยะต่อไป

กรมสามัญศึกษา (2544, หน้า 16) ได้กล่าวว่า ขอบข่ายของการตรวจสอบการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด คือ การตรวจสอบ เพื่อสรุปรายงานผลการดำเนินงานจะทำให้ทราบความสำเร็จในการดำเนินงานเป็นระยะๆ ตลอดจนการดำเนินงาน โดยวิเคราะห์ผลว่าประสบความสำเร็จหรือไม่ หรือมีปัญหาข้อบกพร่องอย่างไร การตรวจสอบการดำเนินงานมีขั้นตอนดังนี้ 1) กำหนดการตรวจสอบ 2) การตรวจสอบ และ 3) สรุปผลและจัดทำรายงาน ส่วนวิธีการและหลักการในการตรวจสอบนั้น ต้องอาศัยข้อมูลที่รวบรวมไว้ และใช้วิธีการหลายๆ วิธี โดยมีหลักการและแนวทางในการตรวจสอบ คือ 1) การตรวจสอบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ 2) การตรวจสอบควรกระทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และ 3) คุณค่าของการตรวจสอบอยู่ที่การนำผลการตรวจสอบไปใช้พัฒนาและปรับปรุงให้ดีขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา อุปสรรคที่ผ่านมา

สมศักดิ์ แยมั่น (2548, หน้า 37) กล่าวว่า ขอบข่ายของการตรวจสอบการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด การตรวจสอบทำให้รับรู้สภาพการณ์ของงานที่เป็นอยู่เปรียบเทียบกับสิ่งที่วางแผน ซึ่งมีกระบวนการดังนี้ 1) กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ 2) รวบรวมข้อมูล 3) พิจารณากระบวนการทำงานเป็นตอนๆ เพื่อแสดงจำนวนและคุณภาพของผลงานที่ได้รับในแต่ละขั้นตอนเปรียบเทียบกับที่ได้วางแผนไว้ และ 4) การรายงานจะเสนอผลการประเมินรวมทั้งมาตรการป้องกันความผิดพลาดหรือความล้มเหลว ประกอบด้วยรายงานเป็นทางการอย่างสมบูรณ์ และรายงานแบบย่ออย่างไม่เป็นทางการ

เดมมิ่ง (Deming, 1986, p. 84) ได้กล่าวว่า ขอบข่ายของการตรวจสอบ การดำเนินงานป้องกันยาเสพติด คือ การตรวจสอบมีการกำหนดระยะเวลาในแผนงานเมื่อการดำเนินการถึงระยะเวลาใดๆ ที่กำหนดตามแผน ซึ่งอาจถูกกำหนดโดยการวางเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวในแผน และเมื่อการปฏิบัติได้ดำเนินมาถึงระยะเวลาที่กำหนดแล้ว จึงจำเป็นต้องทำการตรวจสอบหรือวัดผลงาน โดยเทียบผลการมีความแตกต่างกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ตั้งแต่ระยะแรกของการวางแผน

ฮาร์กรีฟิเอส, และ ฮอปคินส์ (Hargreavse, & Hopkins, 1991, ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้กล่าวว่า ขอบข่ายของการตรวจสอบการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด คือ กระบวนการตรวจสอบผลการดำเนินงานว่าเป็นไปตามมาตรฐานที่ตกลงกันและยอมรับกันหรือไม่ถือเป็นตัวอย่างหนึ่งของการประเมินคุณภาพ

ตัน จู๊ย ฮวต (Tan Chwee Huat, 1993, p. 204) ได้กล่าวว่า ขอบข่ายของการตรวจสอบการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด คือ การตรวจสอบเพื่อให้เกิดความถูกต้องในทุกกิจกรรมขององค์การเป็นไปตามเป้าหมายขององค์การสามารถบ่งบอกความก้าวหน้าหรือให้ข้อมูลย้อนกลับได้ว่าได้ผลประการใด จะได้ปรับปรุงแก้ไขได้ถูกต้อง

จากความหมายของขอบข่ายการตรวจสอบที่กล่าวมานี้พอสรุปได้ว่า ขอบข่ายของการตรวจสอบการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด เกี่ยวข้องกับการตรวจติดตาม การวัดผล ความก้าวหน้าของแผนงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาต่างๆ การพิจารณาข้อมูล พิจารณากระบวนการทำงานเป็นตอนๆ การตรวจสอบค่าต่างๆ ที่จัดไว้เป็นไปตามมาตรฐานและเป้าหมาย การประเมินความก้าวหน้าของผลงานในการใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ การรวบรวมสถิติข้อมูลพื้นฐานทั่วไป การดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ การนำผลการตรวจสอบไปใช้พัฒนาและปรับปรุงให้ดีขึ้น การรายงานและการเสนอผลการประเมินในภาพรวม การสรุปผลและจัดทำรายงานการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ทั้งนี้การตรวจสอบควรกระทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ คุณค่าของการตรวจสอบอยู่ที่การนำผลการตรวจสอบไปใช้พัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาให้ดีขึ้น

4. การแก้ไขปัญหา

ความหมายของการแก้ไขปัญหา

วีรพจน์ ลือประสิทธิ์กุล (2541, หน้า 26-27) ได้กล่าวว่า ความหมายของการแก้ไขปัญหากการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดเป็นการหามาตรการแก้ไขเมื่อการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามวิธีการทำงานมาตรฐาน ถ้าผลลัพธ์ที่ได้ไม่เป็นไปตามที่คาดหวังก็ค้นหาสาเหตุและแก้ไขที่ต้นตอเพื่อมิให้เกิดปัญหาซ้ำขึ้นอีก

สมศักดิ์ สินธุรเวชญ์ (2542, หน้า 190) ได้กล่าวว่า ความหมายของการแก้ไขปัญหากการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดเป็นการแก้ปัญหาตามลักษณะปัญหาที่ค้นพบ ถ้าผลงาน

เบี่ยงเบนไปจากเป้าหมาย ต้องแก้ไขที่ต้นเหตุ ถ้าพบความผิดปกติให้สอบถามค้นหาสาเหตุ และทำการป้องกัน เพื่อมิให้ความผิดปกตินั้นเกิดขึ้นซ้ำอีก

พงษ์ศักดิ์ ปัญจพรผล (2542, หน้า 213) ได้กล่าวว่า ความหมายของการแก้ไข ปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด คือ การพัฒนาและการปรับปรุง เพื่อให้บรรลุตาม วัตถุประสงค์ มีจุดมุ่งหมายที่จะปรับปรุงความมีประสิทธิภาพขององค์การให้ดีกว่าเดิม

วรวรัตน์ เขียวโพธิ์ (2542, หน้า 240) ได้กล่าวว่า ความหมายของการแก้ไข ปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด คือ การพัฒนาและการปรับปรุง เป็นการกำหนด มาตรการ การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่ไม่เป็นไปตามแผน

ฐาปนา ฉันทไพศาล (2543, หน้า 10-18) ได้กล่าวว่า ความหมายของการแก้ไข ปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด คือ วัตถุประสงค์ของการพัฒนาและปรับปรุง เพื่อให้ เห็นถึงความก้าวหน้า ตลอดจน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ว่าต้องแก้ไขปรับปรุง อย่างไร

สุรัสวดี ราชกุลชัย (2543, หน้า 328) ได้กล่าวว่า ความหมายของการแก้ไขปัญหา การดำเนินงานป้องกันยาเสพติด คือ การตรวจสอบสิ่งที่ได้ทำตามแผน เมื่อพบว่า มีความผิดพลาดหรือมีข้อบกพร่อง ต้องทำการแก้ไขและปรับปรุง

เขาวกุล เกียรติสุนทร (2543, หน้า 214) ได้กล่าวว่า ความหมายของการแก้ไข ปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด เพื่อทำการปรับปรุงและพัฒนา ไปสู่เป้าหมาย และ เพื่อความเข้าใจอันดีในการทำงานร่วมกัน

คาสสิโอ (Casio, 1993, unpage) ได้กล่าวว่า ความหมายของการแก้ไขปัญหา การดำเนินงานป้องกันยาเสพติด เป็นกระบวนการอธิบายจุดแข็งและจุดอ่อน ในการปฏิบัติงาน อย่างเป็นระบบ

จากความหมายของการแก้ไขปัญหาที่กล่าวมานี้พอสรุปได้ว่า ความหมายของ การแก้ไขปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด หมายถึง การดำเนินงานให้เหมาะสมในเรื่อง ที่ปฏิบัติตามแผน จะทำเป็นมาตรฐานและวางแผนเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้นในโอกาสต่อไป การปรับปรุงงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนเทศบาล เมื่อมีการปฏิบัติงาน กิจกรรมได้ตามที่ กำหนดไว้แล้ว ควรวางแผนหรือจัดทำมาตรฐานและในส่วนที่ยังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ควรมีการปรับปรุงแก้ไขหรือหาแนวทางใหม่ในการปฏิบัติงาน

ขอบข่ายของการแก้ไขปัญหา

วรวรัตน์ เขียวโพธิ์ (2542, หน้า 241) ได้กล่าวว่า ขอบข่ายของการแก้ไขปัญหา การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดเป็นการกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่ไม่เป็นไป ตามแผน การปฏิบัติการณ์แก้ไขมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องแยกแยะให้ชัดเจนระหว่างอาการ ของปัญหา กับสาเหตุ เพราะการไม่สามารถหาสาเหตุที่แท้จริงจะเป็นเพียงการเลื่อนการแก้ไข

ปัญหาเท่านั้น มีแนวทางการปฏิบัติ คือ แก้ไขการปฏิบัติงานที่ต้นตอเพื่อมิให้เกิดปัญหาซ้ำขึ้นอีก ปรับปรุงระบบการทำงานและเอกสารวิธีการทำงานมาตรฐาน

วรภัทร ภูเจริญ (2541, ธันวาคม 2) ได้กล่าวว่า ขอบข่ายของการแก้ไขปัญหา การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดเป็นการนำผลการตรวจสอบมาวิเคราะห์พิจารณาหาต้นตอสาเหตุข้อบกพร่อง การระดมสมองเพื่อการแก้ไขป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำขึ้นอีก กวากำหนดมาตรฐาน การตัดสินใจว่าขั้นตอนการทำงานที่ผ่านมาน่าจะถือเป็นมาตรฐานการทำงานหรือต้องแก้ไขปรับปรุง

จำรัส นองมาก (2544, หน้า 74-76) ได้กล่าวว่า ขอบข่ายของการแก้ไขปัญหา การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดเป็นผลจากการตรวจสอบและประเมินผลการทำงาน เพราะในการประเมินผลทำให้ทราบว่างานที่ปฏิบัติไปแล้วบรรลุเป้าหมายตามที่คาดหวังหรือไม่เพียงใด ถ้างานที่ทำได้ยังไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โรงเรียนจะต้องหาวิธีการปฏิบัติที่ดีกว่าเดิมมาใช้ เพื่อจะได้ประสพผลตามเป้าหมายให้ได้และในขณะเดียวกันถ้างานที่ทำได้จริงเป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้แล้ว ในการดำเนินงานต่อไปจะได้ตั้งเป้าหมายให้สูงกว่าเดิม เป็นการท้าทายผู้ปฏิบัติ ดังนั้นจะเห็นว่า ไม่ว่าจะการปฏิบัติงานจริงจะประสพความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ก็ตาม โรงเรียนก็ปรับปรุงพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นไม่คงสภาพเดิมเป็นการนำผลการประเมินมาปรับปรุง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 ค, หน้า 44-48) ได้กล่าวว่า ขอบข่ายของการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด เมื่อโรงเรียนมีการตรวจสอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ส่งผลให้กับคณะกรรมการที่รับผิดชอบ นำผลการตรวจสอบมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แปลผลในภาพรวมทั้งหมด แล้วนำเสนอต่อผู้เกี่ยวข้อง ผลการประเมินสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหาร บุคลากรและใช้ในการวางแผนต่อไป รวมทั้งจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้ การดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดของโรงเรียนไม่ได้สิ้นสุดเพียงแค่ทำการประเมินเพียงครั้งเดียวแล้วหยุด แต่ต้องทำตลอดเวลาผลการประเมินที่จัดทำเสร็จแล้วถือเป็นข้อมูลที่แสดงถึงสภาพการดำเนินงานในขณะนั้น ซึ่งต้องมีการตรวจสอบใหม่ว่า การดำเนินงานในช่วงต่อไป สอดคล้องกับเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างไร การพัฒนาปรับปรุง จึงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด

กรมสามัญศึกษา (2544, หน้า 58-59) ได้กล่าวว่า ขอบข่ายของการแก้ไขปัญหา การดำเนินงานป้องกันยาเสพติด คือ การนำปัญหาหรืออุปสรรค จากการศึกษาข้อมูลมาวิเคราะห์หาสาเหตุ เพื่อวางแผนปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น และหากไม่ประสบความสำเร็จก็จะวางแผนปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

สิริยุพา ศกุนตะเสถียร (2545, หน้า 39) ได้กล่าวว่า ขอบข่ายของการแก้ไขปัญหา การดำเนินงานป้องกันยาเสพติด คือ การนำปัญหา อุปสรรคมาปรับปรุงแก้ไข ในการดำเนินงาน

ป้องกันยาเสพติดให้ดีขึ้น และถ้าประสบผลสำเร็จ ก็ต้องวางแผนปรับปรุงให้ได้ผลดียิ่งขึ้นเรื่อยๆ หากพบว่าเกิดข้อบกพร่องขึ้น ทำให้งานก็ไม่ได้ตรงตามเป้าหมายหรือผลงานไม่ได้มาตรฐาน ให้ปฏิบัติการแก้ไขปัญหาลักษณะปัญหาที่ค้นพบถ้าผลงานเบี่ยงเบนไปจากเป้าหมาย ต้องแก้ไขที่ต้นเหตุและถ้าพบความผิดปกติใดๆ ให้สอบสวนค้นหาสาเหตุแล้ว ทำการป้องกัน เพื่อมิให้ความผิดปกตินั้นเกิดขึ้นซ้ำอีก ทั้งนี้ในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้ผลงานได้มาตรฐาน อาจใช้มาตรการดังต่อไปนี้ 1) การชี้แจงให้ตระหนักถึงนโยบายขององค์กร 2) การปรับปรุงระบบหรือวิธีการทำงาน

บรรจง จันทมาศ (2540, หน้า 7) ได้กล่าวว่า ขอบข่ายของการแก้ไขปัญหา การดำเนินงานป้องกันยาเสพติด คือ การปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง เมื่อตรวจสอบสิ่งที่ได้ทำตามแผน พบว่า มีส่วนบกพร่อง เพราะแผนไม่ดี หรือทำไม่ได้ตามแผนต้องแก้ไขส่วนที่บกพร่อง โดย 1) แก้ไขที่ต้นเหตุ 2) ค้นหาสาเหตุแล้วทำการป้องกัน เพื่อไม่ให้เกิดความบกพร่องขึ้นอีก และ 3) หากทางพัฒนาระบบหรือปรับปรุงการทำงานนั้นๆ โดยตรง

เดมมิ่ง (Deming, 1986, p. 84) ได้กล่าวว่า ขอบข่ายของการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด คือ จากขั้นตอนของการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงาน ถ้าการตรวจสอบโดยการวัดผลด้วยตัววัดใดๆ ที่กำหนดไว้ในแผนงาน แสดงให้เห็นว่าผลของการปฏิบัติงานจริง เมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดมีความแตกต่างกัน นั้นหมายถึงสิ่งที่คาดหมายต่างจากผลลัพธ์ แสดงถึงว่าอาจมีอุปสรรค หรือปัญหาเกิดขึ้นในการทำงาน เมื่อทราบว่าปัญหาหลังจากการตรวจสอบแล้ว การหาสาเหตุ เพื่อการแก้ไขอุปสรรค หรือปัญหา เหล่านี้เป็นขั้นตอนที่จะขาดไม่ได้ นั้นหมายถึงองค์ประกอบสุดท้ายในวงจร พิตีซีเอ นั้นเอง ดังนั้นการเก็บข้อมูลที่จำเป็นจากการทำงาน นำมาหาปรากฏการณ์ รวมถึงหาสาเหตุของปัญหาเพื่อหาแนวทางแก้ไขเป็นสิ่งที่จำเป็นมากที่สุดในการทำงาน

จากขอบข่ายของการแก้ไขปัญหาก็กล่าวมานี้พอสรุปได้ว่า ขอบข่ายของการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด เกี่ยวข้องกับ การหามาตรการแก้ไขเมื่อการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามวิธีการทำงานมาตรฐาน การพัฒนาเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ การนำผลการตรวจสอบมาวิเคราะห์พิจารณาหาต้นตอสาเหตุข้อบกพร่อง การปรับปรุงประสิทธิภาพขององค์การให้ดีกว่าเดิม การระดมสมองเพื่อการแก้ไขป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำขึ้นอีก มีการวางแผนเพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น การสอบสวนค้นหาสาเหตุและทำการป้องกัน การพิจารณาหาทางเลือกใหม่หรือใช้ความพยายามเพิ่มขึ้นกว่าเดิม การขอความช่วยเหลือจากผู้รู้หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การปรับปรุงระบบการทำงานและเอกสารวิธีการทำงานมาตรฐาน การจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้ ตลอดจนทั้งการนำปัญหาชี้แจงให้ตระหนักถึงนโยบายขององค์กร วิเคราะห์หาสาเหตุเพื่อวางแผนปรับปรุงแก้ไขระบบหรือวิธีการดำเนินงานให้ดีขึ้น ค้นหาสาเหตุแล้วทำการป้องกันหรือแก้ไขที่ต้นเหตุ เพื่อนำไปพัฒนาระบบ

หรือปรับปรุงการปฏิบัติงานนั้นๆ หากการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามวิธีการทำงานหรือผลลัพธ์ที่ได้ไม่เป็นไปตามวิธีการทำงานให้หามาตรฐานอื่นๆ แก่ไข

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ผดุง แสงชัย และคนอื่นๆ (2540, หน้า 101-105) ได้ศึกษาลักษณะของนักเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ที่มีพฤติกรรมเสพติดยา ปีการศึกษา 2540 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมเสพติดยาส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 89.7 มีอายุ ตั้งแต่ 15-18 ปี อาชีพของบิดามารดาส่วนใหญ่ประกอบเกษตรกรรม นักเรียนที่มีปัญหาการเรียนไม่ดี มีพฤติกรรมเสพติดมากที่สุด และในการคบเพื่อนนักเรียนพฤติกรรมเสพติด จะมีเพื่อนผู้ใกล้ชิดติดยาเสพติดด้วย แหล่งในการซื้อขายยาเสพติดส่วนใหญ่หาซื้อยาเสพติดเอง และมีความคิดว่าราคายาเสพติดมีราคาแพงเกินไป สาเหตุของการเสพติด เนื่องจากอยากทดลอง

กองพล สารราษฎร์ (2540, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาบทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีต่อการป้องกันและการแก้ไขปัญหาคาการระบาดของสารเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแพร่ระบาดและการป้องกันสารเสพติดและศึกษาบทบาทของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีต่อการป้องกันและแก้ปัญหาสารเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจ 92 คนและบุคลากรในโรงเรียน 243 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการสำรวจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ พบว่า ผู้ที่ติดหรือเสพยาเสพติดในโรงเรียนส่วนมากเป็นนักเรียนชาย สาเหตุจากการอยากลองยาบ้า บุหรี่ สารระเหย และเบียร์ เมื่อทางเจ้าหน้าที่จับได้ก็จะถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย กิจกรรมต่างๆ ที่ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจจัดขึ้นเพื่อณรงค์ในการต่อต้านป้องกันและปราบปรามนั้น ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข่าวสารและอบรมนักเรียนในโรงเรียนให้ทราบถึงโทษภัยและอันตรายจากสารเสพติด

2. ผลของการสำรวจของบุคลากรในโรงเรียน พบว่า ผู้ที่ติดสารเสพติดในโรงเรียนส่วนมากเป็นนักเรียนชายทุกโรงเรียนทั้งมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย มีปัญหาเรื่อง ภาระของสารเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยภาพรวมแล้วการดำเนินงานด้านสารเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาในการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดก็อยู่ระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน

3. สภาพปัจจุบันและปัญหาในการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาการระบาดของสารเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยภาพรวมแล้วการดำเนินงานด้านสารเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาในการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดก็อยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

4. แนวปฏิบัติการดำเนินงานในสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการระบาด และการป้องกันสารเสพติดของบุคลากรในโรงเรียน โดยภาพรวมแล้ว การปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เช่น การปฏิบัติตามนโยบายของ กระทรวง ทบวง กรม รวมทั้งการจัดทำแผนป้องกันการระบาดของสารเสพติดทุกปีการศึกษา และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อรณรงค์ต่อต้านสารเสพติด เช่น การจัดทำป้ายนิเทศ การอบรม การประชุม เป็นต้น

5. ปัญหาในการปฏิบัติ และดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันการระบาดของสารเสพติดในโรงเรียน โดยภาพรวมแล้วมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง แต่การปฏิบัติที่มีปัญหานั้น คือ ขาดการวางแผนที่ดี นักเรียนไม่สนใจต่อกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านสารเสพติดอาจารย์ฝ่ายปกครองไม่สนใจหรือให้ความสำคัญน้อยไป หรือหย่อนยานในการควบคุมพฤติกรรมของแก่นักเรียนให้อยู่ในกฎระเบียบข้อบังคับของทางโรงเรียน เป็นต้น

ประเสริฐ สาลีเกิด (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานตามนโยบายการป้องกันและแก้ปัญหาการระบาดของยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ยาเสพติดที่แพร่ระบาดมากที่สุด คือ บุหรี่ นักเรียนจะนำมาเสพยาเอง สถานที่เสพยาเสพติดในโรงเรียนคือ ห้องน้ำ ห้องส้วม ข้อมูลที่ทราบว่านักเรียนติดยาเสพติดโดยสังเกตพฤติกรรมนักเรียน การปฏิบัติต่อนักเรียนที่ติดยาเสพติด โดยการตักเตือน สาเหตุส่วนใหญ่ที่นักเรียนติดยาเสพติด คืออยากลอง นักเรียนชายจะเสพยาเสพติดมากกว่านักเรียนหญิง กิจกรรมที่จัดมากที่สุด คืออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบการมาเรียนและพฤติกรรมของนักเรียน และปัญหาในการป้องกันและแก้ปัญหาการระบาดของยาเสพติดในโรงเรียน คือ ความไม่เพียงพอของสื่อ งบประมาณ และความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน และฝ่ายปกครองไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด

ศรายุทธ รัตนปัญญา (2544, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการวางแผนป้องกันสารเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานวางแผนป้องกันสารเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 5 ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แนวทางการวางแผนป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการวางแผนเชิงระบบในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคาการแพร่ระบาดของสารเสพติดในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการดังนี้ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา 2) วิเคราะห์ทางเลือกในการแก้ปัญหา 3) เลือกทางเลือกที่เหมาะสมและวางแผนโครงการ 4) ดำเนินงานตามแผนงานโครงการ 5) การกำกับ ติดตาม ประเมินผล กำหนดมาตรฐานนโยบายโดยมีข้อมูลป้อนกลับเพื่อปรับปรุงแก้ไขในแต่ละชั้นตอน

สุนธิ์ จันทร์หอม (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา จังหวัดหนองคาย กลุ่มตัวอย่างคือโรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่เปิดสอนตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 1 ขึ้นไป จำนวน 164 โรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า

1. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
2. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย มีการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
3. สถานศึกษาในสังกัดกรมอาชีวศึกษา จังหวัดหนองคาย มีการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
4. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดหนองคาย มีการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
5. สถานศึกษาในทุกสังกัด จังหวัดหนองคาย มีการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

อัปสร สุไรติ (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดลพบุรี พบว่า 1) โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสามัญศึกษา จังหวัดลพบุรีทุกแห่งที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล มีสภาพการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสามัญศึกษา จังหวัดลพบุรี ทุกแห่งที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล มีปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอยู่ในระดับน้อยทั้งในภาพรวมและรายด้าน และ 2) โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล มีสภาพการดำเนินงานโดยรวมในด้านการปฏิบัติงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 โดยโรงเรียนในเขตเทศบาลดำเนินงานด้านการปฏิบัติงานมากกว่าโรงเรียนนอกเขตเทศบาล ส่วนสภาพการดำเนินงานโดยรวมในด้านการวางแผนและด้านกำกับและประเมินผลนั้น แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลหรือนอกเขตเทศบาล มีปัญหาการดำเนินงานโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

มนูญ พยุงพันธ์ (2545, บทคัดย่อ) ศึกษาการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของสารเสพติดในโรงเรียนประถมศึกษา เขตปฏิบัติการที่ 3 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนสีขาว ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนได้วางแผนป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดของสารเสพติดในระดับมากถึงมากที่สุด ได้ปฏิบัติการดำเนินการป้องกันการแพร่ระบาดของสารเสพติดมากถึงมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของสารเสพติดในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่าผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้รับผิดชอบโครงการ โรงเรียนสีขาว มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ไพฑูรย์ อินทร์มณี (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา บทบาทของพหุภาคี ที่ส่งผลต่อการเกิดองค์กรชุมชน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (ยาบ้า) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า 1) บทบาทของพหุภาคีเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (ยาบ้า) ในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาตามตัวแปร พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ การกระตุ้นการสนับสนุน การป้องกัน ปรามปราม การให้คำแนะนำปรึกษา การประสานงาน และการวางแผน ส่วนการแก้ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับการเกิดองค์กรชุมชน เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นสองกลุ่ม คือ ตัวแปรกลุ่มการวางแผนและกลุ่มการปฏิบัติ พบว่า อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ การวางแผน การจัดสรรทรัพยากร การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย การจัดองค์การ การจัดระบบบริหาร การจัดทีมงาน ส่วนการประเมินผล สรุปผลอยู่ในระดับปานกลาง 2) บทบาทของพหุภาคีกับการเกิดองค์กรชุมชน เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (ยาบ้า) ในโรงเรียนมัศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) บทบาทของพหุภาคีที่ส่งผลต่อการเกิดองค์กรชุมชนเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (ยาบ้า) ในโรงเรียนมัธยมศึกษาห้าบทบาท คือ การประสานงาน การป้องกัน ปรามปราม การสนับสนุน การให้คำแนะนำปรึกษาและการกระตุ้นบทบาทของพหุภาคีที่ส่งผลต่อการเกิดองค์กรชุมชน เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการวางแผน 5 บทบาท คือ การประสานงาน การป้องกันปรามปราม การสนับสนุน การให้คำแนะนำปรึกษาและการกระตุ้น

สุภลักษณ์ หาญสุรนนท์ (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง "การติดตามการดำเนินงานแก้ไขปัญหาและป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้าในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี" โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อติดตามการดำเนินงานแก้ไขปัญหาและป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้าในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี 2) เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานแก้ไขปัญหาและการป้องกันการแพร่ระบาดของ ยาบ้า ในโรงเรียน มัธยมศึกษาที่มีสภาพแวดล้อมแตกต่างกันระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ 3) เพื่อเปรียบเทียบประสพการณ์ในการดูแลงานป้องกันและแก้ไขปัญหการแพร่ระบาดของยาบ้าในโรงเรียนมัธยมศึกษาของผู้บริหาร และครูที่มีประสพการณ์ในการดูแลงานป้องกันและแก้ไขปัญหการแพร่ระบาดของยาบ้าในโรงเรียนแตกต่างกัน และ 4) เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะแนวทางอันเป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา และป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้า ในสถานศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ

ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับการทดสอบค่าที t-test และการทดสอบค่าเอฟ F-test ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินงานแก้ไข้ปัญหาและป้องกัน การแพร่ระบาดของยาบ้าในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อวิเคราะห์กิจกรรมรายด้านพบว่า ด้านให้การศึกษาคณะและเผยแพร่ความรู้ด้านการพัฒนาสภาพแวดล้อมและกิจกรรมทางเลือกด้านการจัดทำและพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสาร และด้านการรณรงค์ป้องกันยาบ้า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สำหรับการดำเนินงานใน ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการสำรวจวิจัย และประเมินผล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางและระดับน้อย

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูโรงเรียนมัธยมศึกษาต่อการดำเนินงานแก้ไข้ปัญหาและป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้าในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนที่ตั้งในเขตเทศบาล มีการดำเนินการแก้ไข้ปัญหาและป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้าในโรงเรียนในภาพรวมและการดำเนินงานด้านการพัฒนาสภาพแวดล้อม และกิจกรรมทางเลือกต่างจากโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีการดำเนินงานแก้ไข้ปัญหาและป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้าในโรงเรียนในทุกกิจกรรม และภาพรวมต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 และโรงเรียนที่ผู้บริหารและครู มีประสบการณ์ ในการดูแลงานป้องกันและแก้้ปัญหา ยาบ้าต่างกัน มีการดำเนินงานแก้ไข้ปัญหาและป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้า ในภาพรวมและในด้านกิจกรรมย่อยๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ยกเว้นด้านการพัฒนาบุคลากรและด้านการสำรวจวิจัย และประเมินผลมีการดำเนินงานแก้ไข้ปัญหาและป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้าในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

3. ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี ให้ข้อเสนอแนะกิจกรรมต่างๆ ด้านที่มีการดำเนินงานแก้ไข้และป้องกันการแพร่ระบาด ยาบ้า ในโรงเรียนมัธยมศึกษาควรดำรงไว้ และดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และกิจกรรมควรปรับมากที่สุดคือ กิจกรรมด้านการสำรวจ วิจัยและประเมินผล

ประกาศ หลัดกอง (2545, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการเสพยาเสพติด กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ติดยาเสพติดโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการเสพยาเสพติดของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดปราจีนบุรี ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสจังหวัดปราจีนบุรี และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการเสพยาเสพติดกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดปราจีนบุรี ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรที่เป็นนักเรียนที่ติดยาเสพติดในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในจังหวัด

ปราจีนบุรี จำนวน 74 คน เครื่องมือที่ใช้การวิจัยคือ บันทึกการรายงานผลคะแนนของนักเรียน และการสัมภาษณ์นักเรียนที่ติดยาเสพติด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่ติดยาเสพติดมากที่สุดคือ นักเรียนอยู่ในเขตอำเภอกบินทร์บุรี คิดเป็นร้อยละ 29.2 นักเรียนที่ติดยาเสพติดมากที่สุดอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 66.2 โดยเพศชายร้อยละ 95.9 และอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 13-14 ปี และอาศัยอยู่กับบิดามารดา คิดเป็นร้อยละ 67.6 ประเภทยาเสพติดที่นักเรียนส่วนใหญ่ใช้คือ สุรา คิดเป็นร้อยละ 47.3 และระดับความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลาง

2. สภาพการเสพยาเสพติดของนักเรียน มีระยะเวลาในการติดมากอยู่ในช่วง 1-2 ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 75.6 และระดับน้อย จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 20.3

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มที่ติดยาเสพติด จากการวิจัย พบว่า นักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาใน จังหวัดปราจีนบุรี ที่ติดยาเสพติดมีผลการเรียนเฉลี่ยทุกรายวิชาอยู่ในระดับต่ำ คือ ร้อยละ 1.68

4. ความสัมพันธ์ระหว่างการเสพยาเสพติดกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการแพร่ระบาดของยาเสพติดกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยรวมทุกด้านมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับน้อยในทิศทางลบ คือ $r = -.219$ $p = .061$

บัวขาว โคตรรินทร์ (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 และเขต 2 พบว่า 1) การดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการช่วยเหลือผู้ใช้ยาเสพติด มีค่าสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการให้ความรู้เพื่อป้องกันยาเสพติด ด้านการรณรงค์เพื่อสร้างความตระหนัก ด้านฝึกทักษะชีวิต ด้านสนับสนุนเครือข่ายและด้านการสนับสนุนกิจกรรมทางเลือกตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ข้าราชการครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ยกเว้นด้านการสนับสนุนกิจกรรมทางเลือกมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 3) ผลการศึกษาปัญหาการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสนับสนุนกิจกรรมทางเลือกมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการสนับสนุนเครือข่าย ด้านการให้ความรู้เพื่อป้องกันยาเสพติด ด้านการฝึกทักษะชีวิต ด้านรณรงค์เพื่อสร้างความตระหนักและด้านการช่วยเหลือผู้ใช้ยาเสพติด ตามลำดับ และ 4) ผลการเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานการ

ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ของข้าราชการครู ไม่แตกต่างกันที่นัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยโรงเรียนขนาดเล็กจะมีปัญหาการดำเนินงาน มากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก มีปัญหาการดำเนินงานมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่

ศุขานันท์ รัตนภาค (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่งและขนาดของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับน้อย 2. เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง พบว่า โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3. เปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านมาตรการปราบปรามยาเสพติดและด้านมาตรการแก้ไขบำบัดรักษาและฟื้นฟู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสถานศึกษาขนาดกลางมีปัญหามากกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ส่วนมาตรการป้องกันปัญหายาเสพติด แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เอกชัย โอปัง (2547, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตบูรพาและศรีนครินทร์ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายปกครอง และครูแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเขตบูรพาและศรีนครินทร์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน ทั้งโดยภาพรวมและในแต่ละด้าน อยู่ในระดับมาก ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนและโครงการ โรงเรียนได้มีโครงการเกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติดเพื่อการดำเนินงานตามแผนงานโครงการ มีการจัดกิจกรรมเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ผู้ปกครอง และมีนโยบายการป้องกันยาเสพติด โดยมีการดำเนินงานตามเป้าหมายอย่างหลากหลายกิจกรรม 2) ด้านการประสานงานความร่วมมือกับภาครัฐและภาคเอกชน คณะครู อาจารย์และบุคลากรได้ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ได้เข้าร่วมกิจกรรมการป้องกันยาเสพติดที่หน่วยงานอื่นจัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ และได้ส่งบุคลากรไปร่วมประชุมเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดที่หน่วยงานอื่นจัดขึ้น 3) ด้านการสนับสนุนทรัพยากร โรงเรียนได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างพอเพียง ได้ระดมทรัพยากรจากชุมชน เพื่อมาร่วมดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและได้ขอรับการสนับสนุนสื่อต่าง ๆ รวมทั้งเครื่องมือใช้ในการดำเนินงานด้านยาเสพติด 4) ด้าน

การกำกับ นิเทศ ติดตาม โรงเรียนได้จัดระบบนิเทศด้านยาเสพติดโดยมีผู้มีหน้าที่นิเทศอย่างสม่ำเสมอ จัดระบบแนะแนวภายในโรงเรียนได้อย่างทั่วถึง และได้มีการติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวการเสพยาเสพติดในสถานศึกษาอย่างใกล้ชิด และ 5) ด้านการประเมินและรายงานผลโรงเรียนได้รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนทราบเป็นระยะได้นำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน กำกับ นิเทศติดตาม แก้ไขปัญหาเสพยาเสพติดและได้มีระบบการตรวจสอบอาหาร เครื่องดื่มที่ปนเปื้อนยาเสพติดในสถานศึกษา

สมศักดิ์ แยมุ่น (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี พบว่า 1) สภาพและปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี ใน 4 ด้าน คือ ด้านวางแผน ด้านปฏิบัติงาน ด้านการตรวจสอบและด้านการแก้ไข้ปัญหา พบว่า 1.1) โรงเรียนมีสภาพการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาการดำเนินงานแต่ละด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกๆ ด้าน โดยด้านที่มีการดำเนินงานสูงสุดได้แก่ ด้านการวางแผน ส่วนด้านที่มีการดำเนินงานต่ำสุด ได้แก่ การตรวจสอบ 1.2) ปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาการดำเนินงานแต่ละด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีปัญหาการปฏิบัติงานสูงสุด ได้แก่ ด้านการวางแผน ส่วนด้านที่มีปัญหาการดำเนินงานต่ำสุด ได้แก่ ด้านการแก้ไข้ปัญหา 2) เมื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไข้ปัญหายาเสพติดในโรงเรียนพบว่า 2.1) การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานป้องกันและแก้ไข้ปัญหายาเสพติดในโรงเรียน เมื่อจำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียนพบว่า การปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าโรงเรียนกลุ่มที่อยู่ในเขตเทศบาลและกลุ่มที่อยู่นอกเขตเทศบาลมีสภาพการดำเนินงานและแก้ไข้ปัญหายาเสพติด ด้านปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และด้านการแก้ไข้ปัญหาโรงเรียนกลุ่มในเขตเทศบาลและกลุ่มนอกเขตเทศบาลมีการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานป้องกันและแก้ไข้ปัญหายาเสพติดในโรงเรียนเมื่อจำแนกตามหน้าที่ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไข้ปัญหายาเสพติด พบว่า กลุ่มคณะกรรมการดำเนินงานป้องกันและแก้ไข้ปัญหายาเสพติดและกลุ่มครูปฏิบัติการสอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานในภาพรวมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการวางแผนและด้านการปฏิบัติงาน กลุ่มคณะกรรมการดำเนินงานป้องกันและแก้ไข้ปัญหายาเสพติดและกลุ่มครูปฏิบัติการสอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านการแก้ไข้ปัญหา กลุ่มคณะกรรมการ

การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดและกลุ่มครูปฏิบัติการสอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) การเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนโดยจำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียน พบว่า ไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้านและเมื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามความคิดเห็นพบว่า ไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้านเช่นเดียวกัน

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ฮาเกอร์ (Hager, 1971, pp. 4614-A) ศึกษาวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดให้โทษในชนชั้นกลางของอเมริกาความสัมพันธ์ระหว่างวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดกับครอบครัว แผนการเรียน การคบเพื่อน ความบกพร่องในการคบหาสมาคมกับเพื่อน กลุ่มนักเรียนเกรด 8 ถึง 12 จากโรงเรียน 3 แห่ง จำนวน 4,230 คน ยาเสพติดที่ศึกษา คือ กัญชา เอ็มเฟตามีน (Amphetamine) เด็กที่ขาดความรักความอบอุ่นจากครอบครัว มีโอกาสจะใช้ยาเสพติดมากกว่าเด็กที่ได้รับความอบอุ่นจากครอบครัว การติดยาเสพติดมีผลการเรียนต่ำ ความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ดี พ่อแม่ที่น้องรังเกียจ

ลินด์สมิท (Lindesmith, 1972, pp. 221-226) ศึกษาผู้ติดยาเสพติดพบว่า ร้อยละ 86 ของผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ที่ไม่มีความวิตกกังวล อุกฤษณ์อยู่กับความสุข ความตื่นตัว ความอยากลอง อยากสัมผัสลักษณะก่อนติดยาเสพติด ประสาทมักอ่อน ส่วนใหญ่มักจะเกิดความพึงพอใจกับการเสพยา ไม่สนใจจะเลิก บางคนเสพยาเพราะขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง บางคนเสพยาเพราะแรงกระตุ้นที่อยากหาความสุขใส่ตัว มีข้อสังเกตว่า พวกติดยาอาจจะอยู่ในที่เสื่อมโทรม คนอยู่หนาแน่น สภาพการครองชีพต่ำและสถานภาพเป็นชนกลุ่มน้อยในสังคม ปรากฏว่าร้อยละ 97 มีความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ดี บิดา มารดาแยกกันอยู่หรือหย่าร้าง หรือผู้ปกครองทารุณ

สโตเกลี (Stokely, 1978, pp. 6026-6027) ได้รวบรวมงานวิจัย การประเมินผลการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน สำหรับการป้องกันยาเสพติดในชั้นแรก เพื่อประเมินผลการป้องกันยาเสพติด ซึ่งดำเนินงานกันโดยในโรงเรียนและชุมชนในรัฐแคลิฟอร์เนีย เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ โดยประเมินจากผลที่ได้รับและวัตถุประสงค์ที่บรรลุผลสำเร็จสูงสุดคือ การมีส่วนร่วมในการป้องกันยาเสพติดและผลงานแนะแนวของครูประจำโรงเรียน ส่วนวัตถุประสงค์ที่ยังต้องการได้รับการพัฒนา ได้แก่ การประสานสัมพันธ์ของชุมชน การมีส่วนร่วมในการวางแผนของนักเรียนและการจัดสรรเงินงบประมาณ

บราวน์ (Brown, 1979, pp. 3752-3753) ได้รวบรวมงานวิจัยเรื่องความแตกต่างของทัศนคติที่มีต่อยาเสพติดและความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างเกี่ยวกับทัศนคติ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีทัศนคติที่ดีกว่านักเรียนระดับ

มัธยมต้นและนักเรียนส่วนใหญ่มีทัศนคติทางลบต่อยาเสพติดประเภทเฮโรอีน แอล.เอส.ดี. มากกว่าบุหรี่และกัญชา

กิกเกอร์ (Giger, 1989, p. 883) ได้รวบรวมงานวิจัยเรื่อง สภาพการควบคุมการใช้สารเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ เพื่อประเมินสภาพของการนำไปใช้และนโยบายว่าคล้ายการใช้สารเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาของสหรัฐ โดยเก็บข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายการควบคุมการใช้สารเสพติดในโรงเรียนจากอาจารย์ใหญ่ทั่วประเทศจำนวน 435 คน ผลการวิจัยในโรงเรียนพบว่าร้อยละ 95 ได้เขียนนโยบายเกี่ยวกับการควบคุมการใช้สารเสพติดในโรงเรียนน้อยกว่าครึ่ง ได้มีนโยบายอย่างชัดเจนเกี่ยวกับลูกจ้างร้อยละ 76 ของโรงเรียนทั้งหมดของโครงการป้องกันสารเสพติดมาใช้แล้ว

วูดแมน (Woodman, 1994, pp. 49-50A. อ้างถึงใน ปวีณา ศรีบูรณ์, 2539, หน้า 33) ได้ศึกษา รูปแบบการเข้าร่วมในการศึกษา เรื่อง แอลกอฮอล์และยาเสพติดชนิดอื่นๆ ตามโครงการป้องกันยาเสพติดของนักเรียน เกรด 6-12 พบว่า เพศและระดับชั้น ทำให้จำนวนชนิดของโครงการที่นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมมีความแตกต่างกัน โดยเพศหญิงเข้าร่วมโครงการค่ายป้องกันยาเสพติดโครงการผู้นำกลุ่มเพื่อนสโมสรถลอดยาเสพติดมากกว่าเพศชาย ส่วนเพศชายเข้าร่วมโครงการกีฬามากกว่าเพศหญิง พบว่า นักเรียนเข้าร่วมโครงการโดยเฉลี่ยนักเรียนระดับประถมศึกษาเข้าร่วม 1 โครงการ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเข้าร่วมโครงการ 1 โครงการ และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเข้าร่วม 2 โครงการ

เวลชเมอร์, และ แฮริส (Welshimer, & Harris, 1994, pp. 353-360) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางสำหรับโปรแกรมสุขภาพในโรงเรียนเพื่อป้องกันการใช้และติดบุหรี่ โดยโครงการเน้นการป้องกันการสูบบุหรี่และยุทธวิธีในการงดการใช้บุหรี่ที่มีประสิทธิภาพของสหรัฐ ยุทธวิธีเหล่านี้มาจากแนวความคิดในการป้องกันการสูบบุหรี่ในวัยหนุ่มสาว แนวคิดดังกล่าวถูกพัฒนาโดย CDC ซึ่งเป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้ชำนาญจาก 29 องค์กรของรัฐ องค์กรอาสาสมัคร และเจ้าหน้าที่ป้องกันการสูบบุหรี่ในเรื่องการนำโครงการป้องกันการสูบบุหรี่มาใช้ วิธีการศึกษาโดยทบทวนอย่างเจาะลึกของการค้นคว้าวิจัย ทฤษฎี และการใช้โครงการป้องกันการสูบบุหรี่สรุปแนวทางได้ดังนี้ พัฒนาและนำนโยบายว่าด้วยการสูบบุหรี่มาบังคับใช้ และสอนเกี่ยวกับผลที่จะตามมาทางสังคมของการสูบบุหรี่ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ในด้านจิตวิทยาโดยให้การศึกษากับการป้องกันการใช้บุหรี่ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับเกรด 12 และให้การอบรมเฉพาะแก่ครูอาจารย์ โดยขอความสนับสนุนความร่วมมือจากผู้ปกครอง ในการป้องกันการสูบบุหรี่และสนับสนุนการหยุดสูบบุหรี่ การใช้บุหรี่ของบุคลากรในโรงเรียน โดยมีการประเมินผลโครงการป้องกันการสูบบุหรี่เป็นระยะ

โบเวน (Bowen, 1995, pp. 140-144) ได้วิจัยเรื่อง นโยบายการรวมกลุ่มในโรงเรียน เป็นกลวิธีในการลดการสูบบุหรี่ในเด็ก การศึกษานี้เป็นการศึกษาผลกระทบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมด้านสุขภาพ จำกัดเฉพาะกลุ่มที่ทำการศึกษาเท่านั้น ตัวอย่างเช่น นโยบาย

การรวมกลุ่มผู้สูบบุหรี่ในโรงเรียน เป็นกลุ่มของโรงเรียนและลูกจ้าง ซึ่งสามารถจัดโปรแกรมที่มีประสิทธิภาพต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของประชากรวัยหนุ่มสาว จากการศึกษาครั้งนี้ได้เลือกกลุ่มผู้สูบบุหรี่ส่วนหนึ่งจากโรงเรียนนานาชาติในทุกระดับระดับชั้น ซึ่งเสมือนเป็นตัวแทนของชุมชนในโรงเรียน รูปแบบที่ใช้ตลอดจนความจริงจังในการศึกษาข้อมูลแสดงถึงความหลากหลายของนโยบายการรวมกลุ่มผู้สูบบุหรี่ในโรงเรียน เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ข้อจำกัดนโยบาย ได้แก่ ความแตกต่างระหว่างระดับชั้น ความแตกต่างระหว่างวัย โอกาสในการให้ข้อมูลข่าวสารนอกจากนี้ยังพบว่านโยบายนี้ไม่มีประสิทธิภาพเนื่องจากโรงเรียนไม่ได้เน้นเรื่องการสูบบุหรี่เป็นโทษต่อสุขภาพ รวมทั้งไม่ได้สอนทักษะในการหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ นโยบายโรงเรียนเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมสุขภาพที่สำคัญมาก แต่ควรพิจารณาถึงรูปแบบความจำเป็นก่อนที่จะนำไปใช้

มัลฮอลล์ (Mulhall, 1995, pp. 2731-2732A) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการตรวจสอบผลการใช้หลักสูตรและการไม่ใช้หลักสูตรในโครงการป้องกันยาเสพติดของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติดของวัยรุ่น เป็นงานวิจัยทดลอง โดยใช้ทักษะวิธีการพื้นฐานที่เป็นอิทธิพลทางสังคมและทักษะชีวิต พบว่า โครงการป้องกันยาเสพติดของ โรงเรียนให้ผลทางบวกต่อความรู้และทัศนคติและมีผลค่อนข้างจำกัด ต่อการลดแอลกอฮอล์ บุหรี่ และยาเสพติดอื่นๆ อธิบายได้ว่านักเรียนมีความรู้แต่ไม่ปฏิบัติตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้มีการเพิ่มเนื้อหาของหลักสูตรในด้านความรู้และทัศนคติ อย่างไรก็ตามสิ่งที่ได้รับจากโครงการเหล่านี้มีข้อจำกัดของการทดสอบหลังการทดลองหลังจากติดตามผล 1 ปี ไม่พบว่าโครงการดังกล่าวเพิ่มทักษะต่อต้านเพื่อน หรือลดการชักจูงของเพื่อน และเมื่อเปรียบเทียบ พบว่า นักเรียนชายในโรงเรียนกลุ่มทดลองดื่มแอลกอฮอล์มากกว่า แต่สูบบุหรี่และการใช้สารระเหยน้อยกว่านักเรียนชายกลุ่มเปรียบเทียบและนักเรียนหญิงในโรงเรียนที่ไม่ใช้หลักสูตร พบว่า ดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่มากกว่านักเรียนหญิงในโครงการที่ใช้หลักสูตร แสดงให้เห็นว่าโครงการใช้หลักสูตรป้องกันยาเสพติดจะให้ผลทางบวกต่อนักเรียนหญิง

ไอดี (Eide, 1997, p. 1386-C) ศึกษาการใช้สารเสพติดของวัยรุ่นในซิมบับเวย์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนการใช้แอลกอฮอล์ สูบบุหรี่ สารระเหยและกัญชา การใช้สารเสพติดของนักเรียนขึ้นอยู่กับความแตกต่างของอายุ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อปัญหายาเสพติดในโรงเรียนได้มีการวางแผนดำเนินการป้องกันยาเสพติดมาใช้แล้ว โดยจัดทำกิจกรรมต่างๆ ผู้บริหารและครูได้ให้ความสำคัญกับการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนควรมีการวางแผนติดตามประเมินผลเมื่อการป้องกันเกิดผลดีมากที่สุด ตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการในด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการตรวจสอบ และด้านการแก้ไขปัญหาเพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางการดำเนินการในโรงเรียนต่อไป